

Täysistunto

Keskiviikko 1.2.2023 klo 14.00—16.18

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 16.18.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.00—16.18).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 31.1.2023 antanut hallituksen esityksen HE 324/2022 vp.

2.2. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 31.1.2023 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 166, 167, 170-173/2022 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sukupuolen vahvistamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 189/2022 vp

Kansalaisaloite KAA 6/2021 vp

Valiokunnan mietintö StVM 42/2022 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotukset 31.1.2023 Liite 3A

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 31.1.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Arja Juvonen Jukka Mäkysen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään, sekä tehnyt vastalauseen 2 mukaiset kaksi lausumaehdotusta. Lisäksi keskustelussa on Päivi Räsänen Peter Östmanin kannattamana tehnyt seitsemän lausumaehdotusta, jotka on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 3A)

Selonteko hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Lakiehdotusten hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 69; poissa 17 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 189/2022 vp sisältyvät 1.—13. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä kansalaisaloitteeseen KAA 6/2021 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 67, tyhjiä 2; poissa 17 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 116, ei 63, tyhjiä 3; poissa 17 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mietinnön lausumaehdotus 1 ja Päivi Räsäsen monisteena jaettu lausumaehdotus 1 koskevat samaa asiaa, joten niistä on äänestettävä toisiaan vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Mietinnön lausumaehdotus 1 ”jaa”, Päivi Räsäsen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 83, tyhjiä 3; poissa 20 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön lausumaehdotuksen 1.

Mietintö ”jaa”, Päivi Räsäsen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 66, tyhjiä 4; poissa 15 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Päivi Räsäsen ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 65, tyhjiä 3; poissa 16 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Päivi Räsäsen ehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 66, tyhjiä 2; poissa 16 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Päivi Räsäsen ehdotus 5 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 110, ei 71, tyhjiä 1; poissa 17 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Päivi Räsäsen ehdotus 6 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 103, ei 78, tyhjiä 2; poissa 16 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Päivi Räsäsen ehdotus 7 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 68, tyhjiä 2; poissa 15 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä

Hallituksen esitys HE 116/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 37/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 31.1.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Veikko Vallin Juha Mäenpään kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään, ja tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 135, ei 47; poissa 17 (äänestys 11).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 116/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Veikko Vallin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 135, ei 46; poissa 18 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

[Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän siirtymään salin ulkopuolelle muihin keskusteluihin, jotta täällä päästään jatkamaan täysistuntoa.

5. Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 5/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt päätetään työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön TyVM 22/2022 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajan Aino-Kaisa Pekosen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministerille Thomas Blomqvistille

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin puheenvuoro. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi puhemies voi myöntää harkitsemassaan järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.10 Aino-Kaisa Pekonen vas (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston tasa-arvopoliittisen selonteon tarkoituksena on viitoittaa Suomen tasa-arvopolitiikkaa ja sen tavoitteita pitkällä aikavälillä yli hallituskausien. Ensimmäinen tasa-arvopoliittinen selonteko annettiin vuonna 2010.

Nyt työelämä- ja tasa-arvovaliokunta sai lähes viime töikseen käsiteltäväksi järjestyksessään toisen tasa-arvopoliittisen selonteon. Koska selonteko annetaan eduskunnalle harvoin, olisimme toivoneet sen käsittelyyn hieman enemmän aikaa. Tasa-arvopolitiikka on tärkeää, ja siitä kuuluu vastuu jokaiselle valiokunnalle ja jokaiselle kansanedustajalle. Valiokunta sai selonteosta lausunnon ainoastaan sivistysvaliokunnalta. Oletan tämän johtuvan eduskunnan loppukauden ruuhkasta.

Käsillä olevassa selonteossa asetetaan tavoitteet Suomen tasa-arvopolitiikalle 2020-luvun loppuun asti. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että myös tulevilla hallituskausilla sovitaan toimenpiteistä ja resursseista, joilla varmistetaan tavoitteiden toteutuminen. Selonteossa on asetettu seitsemän yleistä kansallista tasa-arvotavoitetta, jotka perustuvat tasa-arvosta ja toimintaympäristön muutoksista muodostettuun tilannekuvaan sekä siinä tapahtuvien muutosten sukupuoli- ja tasa-arvovaikutusten ennakkointiin.

Lähtökohtana selonteossa on sukupuolen moninaisuus. Siinä pyritään ottamaan läpileikkaavasti huomioon myös muut ihmisten yhteiskunnalliseen asemaan ja mahdollisuuksiin vaikuttavat tekijät, kuten ikä, vammaisuus, etninen tausta tai sosioekonominen asema. Valiokunta pitää valittua lähestymistapaa ja lähtökohtaa kannatettavana.

Valiokunta pitää myös selonteon tavoitteiden toteutumisen seurantaa tärkeänä. Selonteon seurantarjestelmä tulee valmistella sosiaali- ja terveysministeriössä huolellisesti riittävän tiedonsaannin varmistamiseksi, ja jokaisella osa-alueella tulee olla omat seurantaindikaattorinsa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta huomauttaa, että vaikka Suomi menestyy monessa kansainvälisessä vertailussa, sukupuolten tasa-arvon toteutumisen ja keskinäisen aseman kannalta sijoituksemme ovat laskeneet muihin EU-maihin verrattuna viimeisten kymmenen vuoden aikana. Selonteon ensimmäinen tavoite on, että Suomi on kaikessa toiminnassaan tasa-arvoinen ja sukupuolisyrjinnästä vapaa yhteiskunta. Tavoitteeseen päästään, kun sukupuolten tasa-arvosta tehdään eri politiikan sektoreita läpileikkaava prioriteetti. Tässä, kuten muissakin tavoitteissa, tarvitsemme toimivaa seurantaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lainsäädäntöhankkeiden sukupuolivaikutusten arviointi on varsin puutteellista ja on viime vuosina pikemminkin vähentynyt kuin lisääntynyt. Huolellinen sukupuolivaikutusten arviointi lainvalmistelussa on tärkeää siksi, ettei lainsäädännöllä päädytä huomaamatta entisestään heikentämään sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että päätöksenteko perustetaan oikea-aikaiseen ja sukupuolen mukaan eriteltyyn tietoon. Virallisiin rekistereihin perustuva tieto koskee oikeudellista sukupuolta, joka voi nykyisen lainsäädännön mukaan olla joko mies tai nainen, mikä

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

ei huomioi riittävästi sukupuolten moninaisuutta. Valiokunta pitää tärkeänä, että kaikessa tasa-arvopolitiikan tiedonkeruussa ja tilastoinnissa huomioidaan myös tämä näkökulma.

Arvoisa puhemies! Selonteossa asetetaan tavoite, että Suomessa tulee voida elää ilman sukupuolistunutta väkivaltaa tai sen uhkaa. Kaikilla tulee olla oikeus vapauteen ja koskemattomuuteen. Valiokunta pitää tärkeänä, että sukupuolistuneeksi väkivallaksi tunnistetaan kattavasti väkivallan eri muotoja. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa tunnistetaan sukupuolistuneeksi väkivallaksi.

Valiokunta toteaa, että erityisesti naisiin kohdistuva väkivalta on Suomessa pitkäaikainen ihmisoikeusongelma. Valiokunta tähdentää, että tehokas väkivaltaa ehkäisevä työ ja uhrien suojeleminen edellyttävät toimivia, poikkeushallinnollisia palvelupolkuja sekä moniammatillista yhteistyötä ja riittävää resursointia. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on useissa yhteyksissä kantanut huolta riittävästä turvakotipaikkojen määrästä Suomessa ja toistaa tässä huolensa.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa sivistysvaliokunta yhtyy selonteon näkemykseen siitä, että Suomen on tehostettava toimiaan haavoittuvassa asemassa olevien koskemattomuuden turvaamiseksi. Sivistysvaliokunta toteaa, että se merkitsee myös lasten ja nuorten välisen väkivallan systemaattista ehkäisyä sekä huolestuttavassa määrin lisääntyneen lapsiin ja nuoriin kohdistuvan seksuaalisen häirinnän ja kaltoinkohdeltelun torjuntaa. Sivistysvaliokunta korostaa, että sukupuolistuneen väkivallan ja häirinnän tunnistaminen sen kaikissa muodoissa vaatii osaamisen kehittämistä ja riittäviä resursseja. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan lausuntoon.

Valiokunta pitää myöskin välttämättömänä, että rikosprosesseja nopeutetaan ja niissä toteutuvaa sukupuolisensitiivisyyttä vahvistetaan. Sukupuolistuneen väkivallan parempi havaitseminen ja torjunta tulee myös sisällyttää poliisille tarjottavaan pakolliseen perus- ja jatkokoulutukseen.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko kuvaa tavoitetilän, jossa Suomessa toteutuu sukupuolten taloudellinen tasa-arvo ja syrjimättömillä työmarkkinoilla maksetaan samaa palkkaa samanarvoisesta työstä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta antoi mietinnön tasa-arvovaltuutetun kertomuksesta viime vuoden elokuussa. Valiokunta ehdotti eduskunnalle kannanottoa, jossa edellytettiin, että valtioneuvosto laatii tasa-arvolakiin lisättäväksi samanarvoista työtä koskevan määritelmän, ja valiokunta toistaa kannanottonsa myös tässä.

Palkkatietämyksellä on tärkeä rooli niin samapalkkaisuuden etenemisessä kuin palkkasyrjinnän havaitsemisessakin. Tieto palkan määräytymisperusteista ja työpaikan palkkatasosta ovat palkkasyrjinnän havaitsemisen edellytys. Tällä hallituskaudella oli tavoitteena edistää palkka-avoimuutta, mutta esityksen sisällöstä ei löytynyt yksimielisyyttä. Valiokunta pitää tärkeänä, että seuraava hallitus jatkaa työtä palkkatasa-arvon ja palkka-avoimuuden edistämiseksi.

Palkkauksen ohella työelämän tasa-arvoon liittyy myös raskaus- ja perhevapaasyrjintä. Kyseessä on merkittävä ja pitkäkestoinen ongelma. Valiokunta on aiemminkin edellyttänyt kannanottoja asiassa ja ehdottaa nyt myös, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti toimiin raskaudesta ja vanhemmuudesta johtuvan työsyrynnän ehkäisemiseksi. Työ- ja perhe-elämän yhdistämisessä valiokunta pitää tärkeänä edistää toimenpiteitä, joilla vähennetään sukupuolistunutta hoivavastuuta esimerkiksi perhevapaiden ja omaishoidon osalta. Toistaiseksi elokuussa 2022 voimaan astunut perhevapaauudistus ei ole lisännyt isien per-

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

hevapaiden käyttöä. Valiokunta tähdentääkin uudistusta tukevia toimenpiteitä, kuten työpaikkojen asenteisiin vaikuttamista perheiden monimuotoisuus huomioiden.

Erityistä huomiota tulee valiokunnan mielestä kiinnittää hoivavastuun tasa-arvovaikutusten arvioinnissa niihin ryhmiin, joilla hoivavastuuta on paljon. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi erovanhemmat, yhden vanhemman perheet ja etävanhemmat sekä omaishoitajat. Tarvitsemme myös monipuolisempaa perheitä ja perheiden arkea koskevaa tilasto- ja tutkimustietoa.

Valiokunta kiinnittää lisäksi vakavaa huomiota siihen, että lapsettomuus on Suomessa kasvanut viime vuosikymmenen aikana erityisesti vähemmän koulutetuilla ja pienituloisilla. Taloudelliset huolet ja esimerkiksi hedelmöityshoitojen sekä lisääntymisterveyden suuret kustannukset voivat lykätä perheen perustamista ja pahimmillaan estää lapsen saamisen.

Arvoisa puhemies! Sukupuolen lisäksi eroihin hyvinvoinnissa, terveydessä ja sosiaalisessa osallisuudessa vaikuttaa myös muun muassa sosioekonominen asema. Sosioekonominen asema vaikuttaa erityisesti miesten hyvinvointiin ja keskimääräiseen elinikään. Miesten keskinäinen eriytyminen näkyy jo poikien oppimistuloksissa ja jakautumisena pärjääjiin ja niihin, joilla menee heikommin. Myös esimerkiksi asunnottomissa ja vangeissa huomattava enemmistö on miehiä.

Sivistysvaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota tyttöjen ja poikien oppimistulosten eroihin. Valiokunta huomauttaa, että vähemmälle huomiolle on jäänyt se, että osaamiserot ovat kasvaneet myös tyttöjen kesken. Lisäksi vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan kaikkien nuorten ja erityisesti tyttöjen mielenterveysoireilu on lisääntynyt. Sekä tytöt että pojat tarvitsevat juuri heille kohdennettuja toimia.

Arvoisa puhemies! Kello tikittää, mutta kun tätä asiaa käsitellään niin harvoin täällä eduskunnassa, niin uskallan vielä nämä valiokunnan kannanotot tässä esittää eduskunnalle.

Eli valiokunnan kannanottoehdotus on: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto

1. antaa eduskunnalle seuraavan tasa-arvopoliittisen selonteon vuoden 2031 loppuun mennessä ja väliraporttina selvityksen selonteon toteutumisen edistymisestä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2027 loppuun mennessä,

2. toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla tasa-arvosuunnittelua ja tasa-arvovaikutusten arviointia parannetaan ja vahvistetaan julkisessa hallinnossa ja lainvalmistelussa,

3. ryhtyy pikaisesti toimiin raskaudesta ja vanhemmuudesta johtuvan työsyrynnän ehkäisemiseksi” ja viimeisenä

- ”4. ryhtyy toimiin väkivallan vastaisen työn vakinaistamiseksi ja sen rakenteen selvittämiseksi.”

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean, että mietintöön on jätetty yksi vastalause.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ministeri Blomqvist, viisi minuuttia.

14.21 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies, värderade talman! On hienoa, että eduskunta nyt on käsitellyt tasa-arvopoliittisen selonteon ja että tänään pääsemme keskustelemaan ja käsittelemään sitä täällä täysistunnossa. Eduskunnan palaute ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö ja kannanotot ovat todella arvokkaita, kiitos niistä.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Selonteossa määritellään nyt ensimmäistä kertaa kansalliset pitkän ajan, yli hallituskausien ulottuvat tasa-arvotavoitteet. Toivon, ja tavoitteena on, että nämä viitoittavat tasa-arvopolitiikan kehittämistä ainakin seuraavan vuosikymmenen ajan. Valiokunta edellyttää mietinnössään, kuten äsken kuulimme, että seuraava tasa-arvoselonteko annetaan vuoden 2031 aikana. Siihen mennessä meillä on varmasti tietoa tasa-arvotavoitteiden vaikuttavuudesta.

Den jämställdhetspolitiska redogörelsen ligger som grund för det arbete som görs inom jämställdhetspolitiken och de målsättningar som nu slås fast sträcker sig över flera regeringsperioder. Riksdagens respons och utskottets betänkande i den här frågan ger värdefulla insikter i hur vi målmedvetet kan fortsätta jämställdhetsarbetet i Finland.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvoselonteon yksi keskeinen teema liittyy työelämän tasa-arvoon ja erityisesti samapalkkaisuuteen. Marinin hallituskaudella on toteutettu kolmikan-taista samapalkkaisuusohjelmaa sekä hallituksen omia tutkimus- ja kehittämishankkeita. Samapalkkaisuusohjelmassa on vahvat panostukset työelämän segregaaion purkamiseksi ja naisten työurien sekä ammatillisen aseman parantamiseksi. Hallituksen Samanarvoinen työ -hankkeella vahvistetaan edellytyksiä työn vaativuuden arvioimiseen ja samanarvoisen työn määrittelymiseen, mitä tässä äsken myös valiokunnan puheenjohtaja peräänkuu-lutti. Työehtosopimusten sukupuolivaikutusten arviointi -hankkeella taas vahvistetaan so-pimusten sukupuolivaikutusten ja palkkavaikutusten arviointia. Kumpikin hanke tutki työ-ehtosopimuksia ja palkkausjärjestelmiä palkkatasa-arvon näkökulmasta. Niiden tuloksia ja suosituksia tullaan käyttämään palkkasyrjintäsuojan tehostamisessa ja tasa-arvolainsäädännön kehittämisessä ja toimeenpanossa.

Nyt hallituskauden ja samapalkkaisuusohjelman toimintakauden lopulla toteutettiin sa-mapalkkaisuusohjelman ja hallituksen omien tutkimushankkeiden kokonaisarviointi ulko-puolisen ja riippumattoman arvioitsijan toimesta. Kokonaisarviointi suosittaa muun muas-sa samapalkkaisuusohjelmien jatkamista ja tehostamista.

Arvoisa puhemies! Naisiin kohdistuva väkivalta on yksi selonteon keskeinen teema. Tällä hallituskaudella hyväksyttiin Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma. Myös Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa seuraavan NAPE-toimikunnan toiminta on vakinais-tettu, ja sen toiminnalle on myös saatu rahoitusta mukaan lukien täysipäiväinen pääsihteeri vuodesta 20 alkaen.

Menestyksenä voidaan pitää myös Seri-tukikeskusverkoston merkittävää laajennusta. Myös turvakotipaikkoja on tullut lisää, vaikka tuki puutteitakin edelleen on. Tällä hetkellä yhtenä prioriteettina on, että Pohjois-Suomeen ja saamelaisalueille saataisiin uusia turva-kotipaikkoja. Turvakotiverkoston ylläpitämisestä ja kasvattamisesta täytyy pitää huolta myös tulevana vuosina.

Valiokunnan mietinnössä on käsitelty sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ansiok-kaasti. Sukupuolinäkökulman huomioimista on hallituskauden aikana parannettu talousar-vioesityksissä. Budjetissa on hallinnonalakohtaiset yhteenvetotarkastelut tasa-arvoon vai-kuttavista keskeisistä määrärahoista, toimista ja tavoitteista, mutta sen totean myös, että täällä on vielä parantamisen varaa ja kehitettävää. Vaikka asiassa on päästy eteenpäin, niin tätä työtä pitää siis jatkaa. Hyvää pohjaa tälle työlle antavat valtiovarainministeriön toteut-tamat selvitykset ja niihin perustuva ohjauksen ja toimeenpanon täsmentäminen.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Ministeriössä tasa-arvotyötä on jatkettu ja kehitetty. Kaikilla ministeriöillä on toiminnalliset tasa-arvosuunnitelmat ja -työryhmät. Tasa-arvotavoitteita seurataan aiempaa useammin osana tulosohejausta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistäminen on Suomen EU-politiikan ja kansainvälisen politiikan keskeisiä prioriteetteja. Suomi on sitoutunut niin kansallisesti kuin globaalistakin sukupuolten tasa-arvon edistämiseen, mikä pitää sisällään myös sukupuolen moninaisuuden. Suomen pitkäjänteinen ja järjestelmällinen toiminta sukupuolten tasa-arvon ja kaikkien ihmisoikeuksien puolesta on entistäkin tärkeämpää, kun tasa-arvon, naisten ja tyttöjen oikeuksien sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien vastustus on kasvanut ja uhkaa ihmisoikeuksien toteutumista.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Vaikka tässä tasa-arvopoliittisessa selonteossa keskitytäänkin paljolti kansalliseen toimintaan, on globaali, kansainvälinen ulottuvuus ehdottoman tärkeää. Suomella on hyvän tasa-arvomaineensa vuoksi kokoansa suurempi ääni, mutta myös vastuu kansainvälisessä yhteistyössä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

14.26 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston tasa-arvopoliittisessa selonteossa linjataan Suomen pitkän aikavälin kansalliset ja kansainväliset tasa-arvotavoitteet. Selonteko rakentuu seitsemän strategisen tavoitteen varaan, joiden kautta sukupuolten tasa-arvoa vahvistetaan niin työelämässä kuin yksityiselämässäkin. Yhdenkään suomalaisen ei pitäisi joutua pelkäämään väkivaltaa tai syrjintää tai kärsiä palkkakuopasta vain sukupuolensa takia.

Tällä hallituskaudella on tehty paljon näiden ongelmien korjaamiseksi. Olemme tällä kaudella uudistaneet seksuaalirikoslain, tehneet perhevapaaudistuksen sekä toteuttaneet naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman. Uusin tasa-arvoteko tehtiin tänään, kun eduskunta hyväksyi uuden translain. Translaki vahvistaa sukupuolten tasa-arvoa ja sitä, että jokainen on vapaa olemaan oma itsensä ilman pelkoa syrjinnästä.

Arvoisa puhemies! Selonteko nostaa sukupuolten välisen palkkaeron keskeiseksi ja sitkeäksi tasa-arvo-ongelmaksi Suomessa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta painottaa mie-tinnössään, että palkkatasa-arvon saavuttaminen edellyttää nykyistä tehokkaampia ja vaikuttavampia toimenpiteitä. Pienentämällä sukupuolten välisiä palkkaeroja pystymme myös ehkäisemään lapsiperheköyhyyttä, josta kärsii arvioiden mukaan noin kymmenen prosenttia kaikista alaikäisistä lapsista. Puolessa näistä perheistä on työssäkäyviä huoltajia, joista monet ovat yksinhuoltajia tai heikossa työmarkkina-asemassa muuten.

Palkkatasa-arvon edistämisen ohella meidän on varmistettava, että lapsiperhepalvelut ovat kaikkien saavutettavissa ja että perheiden erilaiset tilanteet ja monimuotoisuus tunnistetaan sekä huomioidaan eri palveluissa. Jokaisella perheellä ja lapsella on oikeus laaduk-kaiseen palveluihin ja mielekkääseen harrastukseen. Eriarvoisuus ja hyvinvointierot kasautuvat Suomessakin ylisukupolvisesti, ja tämä kehityskulku on katkaistavissa.

Arvoisa puhemies! Joka kolmas perhe on muunlainen kuin äidin, isän ja heidän yhteisten biologisten lastensa muodostama perhe. Uudenlaiset perhe- ja asumismuodot lisääntyvät koko ajan, ja lasten vuoroasuminen on vakiintunut osaksi monen perheen arkea. Perhemuodosta ja -tilanteesta riippumatta kaikille lapsille on varmistettava tasavertainen mah-

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

dollisuus saada turvaa ja huolenpitoa vanhemmiltaan ja muilta huoltajiltaan sukupuolesta riippumatta.

Valiokunta kiinnitti mietinnössään vakavaa huomiota lapsettomuuteen liittyviin tasa-arvokysymyksiin. Lapsettomuus on Suomessa kasvanut viime vuosikymmenen aikana erityisesti vähemmän koulutetuilla ja pienituloisilla ihmisillä. Taloudelliset huolet ja esimerkiksi hedelmöityshoitojen suuret kustannukset voivat lykätä perheen perustamista ja pahimmillaan estää lapsen saamisen kokonaan. Näin ei saisi olla.

Suomessa jokaisella tulee olla mahdollisuus toteuttaa lapsitoiveensa. Hedelmöityshoitojen tulee olla kaikkien saatavilla, työelämästä pitää tehdä lapsiystävällisempi, ja hedelmälisyystietoisuus tulee lisätä osaksi terveystiedon opetusta. Lisäksi ei-kaupallinen sijaissynnytys [Puhemies koputtaa] olisi laillistettava Suomessa. Kysyisinkin ministeri Blomqvistilta: milloin valtioneuvoston selvitys ei-kaupallisista sijaissynnytyksistä on tarkoitus julkaista?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

14.30 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! On surullista, on jopa irtovokasta, käydä keskustelua nyt tasa-arvopoliittisesta selonteosta, kun juuri tehtiin päätös, joka sivuuttaa naisten tasa-arvon, naisten turvallisuuden kehittämisen. Ja esimerkiksi, eduskunnan enemmistö, te äänestitte kumoon lausuman, jolla olisi edellytetty, että hallitus laatii selvityksen tämän äsken hyväksytyn lain vaikutuksesta sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Kun täällä valiokunnan mietinnössä todetaan vielä, tässä selontekomietinnössä, että ”valiokunta pitää tärkeänä, että sukupuolivaikutusten arviointi tehdään lainvalmistelussa huolellisesti”, niin kyllähän sen täytyisi kohdistua kaikenlaiseen lainsäädäntöön, ja juuri äsken me käsitelimme lakia, joka koskee sukupuolen vahvistamista, ja tämän lain valmistelussa ei tehty vaikutusarviointia sukupuolten, naisten ja miesten, väliseen tasa-arvoon. Se tulee valitettavasti näkymään tyttöjen ja naisten kasvavana turvattomuutena. Haluan tässä, arvoisa puhemies, sen sanoa, että minä todellakin teen työtä ja toivon, että tämä äsken hyväksytty laki vielä tulevassa eduskunnassa tullaan käsittelemään uudestaan ja tullaan vaihtamaan kurssia.

Tästä selonteosta totean, että eduskuntaryhmämme pitää todella tärkeänä löytää keinoja ratkaista naisten ja miesten välistä tasa-arvoa heikentäviä tekijöitä molempien sukupuolien näkökulmasta. Monet tasa-arvoa nakertavat seikat liittyvät tänä päivänä työelämään, ja selonteossa ja mietinnössä näitä nostetaan ansiokkaasti esiin, muun muassa palkkaeriarvoisuus ja eriytyneet työmarkkinat. Vastaavasti raskaus- ja perhevapaisiin liittyvään syrjintään tulee puuttua tiukasti, jotta tulevaisuudessa voi turvallisesti mielin perustaa perheen, saada lapsia ilman pelkoa työelämän syrjinnästä ja että päinvastoin työelämästä löytyisi näihin elämänvaiheisiin tukea.

Sitten haluan puuttua tähän tässäkin hallituksen esityksessä ja myös valiokunnan mietinnössä esiin tulevaan käsitykseen sukupuolen moninaisuudesta ja tukeutumiseen sille ajatukselle, että sukupuoli on yhtä kuin sosiaalinen kokemus. Tämähän tekee nimenomaan naisten ja miesten välillä tehdyn tasa-arvotyön jopa turhaksi, kun otetaan se sukupuolen käsitteen luonnollinen pohja pois. Tässä mietinnössä viitataan, ja myös puheenjohtajan puheenvuorossa, siihen, että pitäisi päästä tästä mies ja nainen -jaottelusta eroon ja laajentaa tätä sitten näihin niin sanottuihin muihinkin sukupuoliin. Tämähän on aivan järjen ja biologian vastaista ajattelua. Kokemuksia ja identiteettejähän voi olla monenlaisia, mutta kyl-

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

lä niitä sukupuolia on kaksi. Tämä biologinen sukupuoli on muodostanut perustan tasa-arvolaille, jonka ensisijaisena tehtävänä on ollut nimenomaan tämä naisten aseman parantaminen. Jos sukupuoli merkitsee väestöryhmän sijaan vain identiteettiä, miten sitten väestöryhmään kuuluvien ihmisten oikeuksia voidaan edistää?

Sitten, arvoisa puhemies, nostan esiin vielä sen, että siellä selonteossa tuodaan raskaudenkeskeytykset osaksi itsemääräämisoikeutta. Naisten tasa-arvoa ei mielestäni voida edistää polkemalla kaikkein heikoimman, lapsen, ja tässä tapauksessa kohdussa elävän lapsen, oikeutta elämään. Naisten ja tyttöjen oikeuksia tulee edistää mutta ei näiden heikoimpien elämän kustannuksella.

Retoriikka abortista oikeutena lisääntymisterveyteen on harhauttamista. Abortissa ei ole kysymys lisääntymisestä eikä terveydestä, eikä siinä ole kyse vain naisen oikeudesta omaan kehoonsa vaan myös oikeudesta kajoa kuolettavasti lapsen kehoon. [Puhemies koputtaa] Tämäkin on biologinen fakta, että ihmisen, yksilön, elämä alkaa hedelmöityksestä. Älkää taistelko biologiaa vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

14.35 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme tasa-arvopoliittista selontekoa ja kieltämättä kyllä aika ihmeellisissä tunnelmissa, koska juuri äsken äänestimme tasa-arvoon liittyen ja äänestystulos oli mikä oli. Eliikkä täällä kun äänestimme translaista, niin oli esityksenä tällainen, että eduskunta edellyttää, että hallitus laatii selvityksen lain vaikutuksista sukupuolten väliseen tasa-arvoon, ja tämä väittämä juuri äänestettiin nurin. Jotenkin tuntuu, että vähän ristiriitaiset tunnelmat tässä nyt on.

Tasa-arvossa on Suomessa tehty varmasti paljon ja varmasti tullaan tekemäänkin, mutta ihan semmoista asiaa nyt kysyisin: On aina olemassa sukupuolikiintiöitä, niin kuin politiikassa. Jos mennään kuntapuolelle, aluevaltuustoihin mennään ja maakuntahallintoon, niin on olemassa kiintiöitä, mies- ja naiskiintiöitä. Onko tähän nyt tulossa muutosta? Näillä kiintiöillä on myös voitu joskus pelata ihmisiä ulos joiltakin paikoilta. Onko tähän tulossa muutosta, vai katsotaanko sitten jatkossa sillä tavalla, että valitaan se pätevin, ei millään kiintiöillä vaan valitaan pätevin jatkossa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

14.36 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Toisin kuin edustaja Räsänen omassa puheenvuorossaan, niin olen itse todella tyytyväinen siitä, että tämä tasa-arvopoliittinen selonteko käsitellään täällä salissa juuri sinä samaisena päivänä, kun eduskunta hyväksyi translain.

Tasa-arvopoliittisen selonteon antamisen taustalla on pyrkimys laatia hallituskausien yli ulottuva tasa-arvopolitiikan pitkän aikavälin strategista suunnittelua tukeva asiakirja. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta piti mietinnössään tärkeänä, että myös tulevilla hallituskausilla sovitaan niistä toimenpiteistä ja resursseista, joilla varmistetaan nyt asetettujen pitkän ajan tasa-arvotavoitteiden saavuttaminen käytännössä. Täytyy muistaa, että tasa-arvoisen, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä yhteiskunnan rakentaminen edellyttää hyvin päämäärätietoista tasa-arvopolitiikkaa.

Selonteossa asetetut tavoitteet perustuvat tasa-arvosta ja toimintaympäristön muutoksista muodostettuun tilannekuvaan sekä toimintaympäristön muutosten sukupuoli- ja tasa-ar-

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

vovaikutusten ennakointiin. Tässä tilannekuvan laatimisessa on hyödynnetty tarkkoja tilastotietoja, erilaisia indikaattoreita ja mittareita sekä tietenkin muutakin monipuolista taustamateriaalia. Jotta tämä toteutuu jatkossakin, nämä vaativat omat resurssinsa myös tulevilta hallituskausilta. Mikä tärkeää, nyt käsittelyssä oleva selonteko ja siinä asetetut tavoitteet on rakennettu ilmiöpohjaisesti, sillä tasa-arvokysymykset jos mitkä koskettavat ihmisen koko elämänsäkaarta ja lähes kaikkea yhteiskunnan toimintaa.

Tämä kyseinen selonteko annetaan eduskunnalle, niin kuin tässä on käynyt jo aiemmassa keskustelussa esille, noin kymmenen vuoden välein, ja valiokuntatyössä, mietintötekstissä otamme kantaa tämän seuranta-ajankohdan puolesta, mutta varmasti tulevaisuudessa on annettava mahdollisuus myös sille keskustelulle, onko tuo kyseinen kymmenen vuoden väli liian pitkä.

Suomessa on tasa-arvoa edistetty lainsäädäntöä kehittämällä monin eri tavoin, mutta uskallan ajatella myös niin, että tässä salissa kaikki ovat samaa mieltä siitä, että paljon on vielä tehtävää. Mietintötekstistä selviää, miten muun muassa sukupuolistunut väkivalta, naisiin kohdistuva väkivalta, työelämän tasa-arvoon liittyvät kysymykset ja muun muassa työsyörintä vaativat vielä paljon tekoja niin politiikan toimijoilta tässä salissa kuin yhteiskuntamme keskustelu- ja toimintakulttuurilta. Tuosta syystä olen erittäin tyytyväinen valiokunnan kannanottoehdotuksista, joista yksi edellyttää toteutettavaksi ne tarvittavat toimenpiteet, joilla tasa-arvosuunnittelua ja tasa-arvovaikutusten arviointia parannetaan ja vahvistetaan julkisessa hallinnossa ja lainvalmistelussa, ja koska tällä hetkellä meillä on täällä myös tasa-arvoministeri Blomqvist paikalla, niin ehkä tämän käsittelyn yhteydessä on myös helppo kiittää teitä tällä vaalikaudella tehdystä työstä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

14.40 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisten tasa-arvo on demokraattisen yhteiskunnan lähtökohta, ja kansainvälisessä vertailussa Suomi on jo yksi maailman tasa-arvoisimmista valtioista. Selonteon lähtökohdaksi mainitaan sukupuolen moninaisuus ja se, että ihmisen asemaan yhteiskunnassa vaikuttaa sukupuolen rinnalla myös moni muu tekijä. Tästä huolimatta selonteossa pyritään selittämään ihmisten erilaista yhteiskunnallista asemaa ensisijaisesti heidän sukupuolensa perusteella. Selvityksessä puhutaan useaan otteeseen yhtäältä tasa-arvosta ja toisaalta yhdenvertaisuudesta, välillä myös tosiasiallisesta tasa-arvosta. Tällainen on omiaan aiheuttamaan väärinkäsityksiä sekä hämärtämään sitä, mihin todellisuudessa pyritään.

Käsittelyssä olevan selonteon lähestymistavaksi on otettu poliittinen neljännen aallon intersektionaalinen feminismi. Selonteossa puhutaan muun muassa sukupuolen moninaisuudesta sekä muunsukupuolisuudesta. Tämä ideologia ei perustu tieteelliseen näkemykseen. Sukupuolia on kaksi, ja ne ovat nainen ja mies. Tämä on täysin kiistaton biologinen tosiasia, josta ei voida luopua vain sen takia, että joidenkin poliittinen tai ideologinen aatemaailma ei kykene kohtaamaan todellisuutta.

Tosiasioiden tunnustaminen on perussuomalaisten politiikan lähtökohta. On lisäksi ymmärrettävää, ettei tieteellisestä maailmankuvasta, nais- ja miessukupuolesta, kiinni pitäminen ole tasa-arvopoliittinen kysymys. On täysin selvää, että on olemassa erilaisia miehiä ja erilaisia naisia ja kaikki ovat lähtökohtaisesti yhtä arvokkaita kansalaisia. Perussuomalaiset eivät pakota ketään asettumaan ennalta määritettyyn muottiin. Sen sijaan perusteltua ei ole rakentaa lainsäädäntöä lähtökohdista, joissa henkilön tieteellisesti ja objektiivisesti

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

määriteltävissä olevan biologisen sukupuolen tilalle otetaan henkilön subjektiivinen ja joissakin tapauksissa toistuvasti muuttuva sukupuoli-identiteetti.

Vaikka suomalaisessa kulttuurissa, kuten kaikissa muissakin kulttuureissa, on tietysti ongelmansa, laajemmin tarkasteltuna voidaan havaita suomalaisen kulttuurin olevan yksi parhaista ja menestyneimmistä maailmassa. Kapeakatseisen oman kulttuurin kieltämisen ja vähättelyn sijasta on kiinnitettävä huomiota niihin selkeisiin epäkohtiin ja merkittäviin tasa-arvo-ongelmiin, joita esimerkiksi kehittyvistä maista saapuneiden kulttuurien mukana maahamme on tullut. Selonteossa ei juurikaan käsitellä kunniaväkivaltaan ja kunnia-kulttuureissa naisten alistamiseen liittyviä ongelmia. Tasa-arvon edistämisestä puhuttaessa olisikin tärkeää tunnustaa, että sukupuolten tasa-arvo ei kuulu kaikkiin kulttuureihin, ja pyrkiä edistämään tällaisten kulttuurien tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeutta sekä ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa.

Kaikki ylimääräistä hallinnollista työtä ja selvityksiä edellyttävä ideologinen oheistointi, jota nykyhallitus intersektionaalisilla suunnitelmillaan lisää, kuluttaa oikeiden ihmisten, työntekijöiden ja kansalaisten, rajallista aikaa sekä resursseja. Esimerkiksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien laatiminen varhaiskasvatuksessa tilanteessa, jossa jokaiselle kuitenkin laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, on pois varsinaisesta varhaiskasvatustyöstä ja heikentää siten varhaiskasvatuksessa olevien lasten asemaa.

Eikä ole itseisarvo, että kaikilla aloilla työskentelee yhtäläinen määrä naisia ja miehiä. Tärkeää on mahdollisuuksien tasa-arvo eli se, että naiset sekä miehet voivat yksilöinä vapaasti valita omien kiinnostuksen kohteidensa perusteella, mille alalle kouluttautuvat ja menevät töihin. On tutkittu tosiasia, että niin sanottu segregatio työelämässä eli toisen sukupuolen painottuminen jollakin työelämän saralla onkin itse asiassa seuraus pohjoismaisen tasa-arvon saavutuksista: miehet ja naiset voivat Pohjoismaissa vapaasti hakeutua aloille, jotka heitä itseään kiinnostavat.

Arvoisa puhemies! Aika alkaa loppua, joten teen seuraavana esityksen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintöön jätetyssä perussuomalaisten vastalauseessa on laajemmin avattu selonteon ongelmallisuus ja vajavaisuus. Sen perusteella teen seuraavanlaisen ehdotuksen: Esitän, että eduskunta hyväksyy perussuomalaisten vastalauseeseen mukaisen kannanottoehdotuksen, joka kuuluu seuraavanlaisesti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ottaa edellä esitetyn huomioon ja laatii vastalauseeseen pohjalta uuden esityksen, jossa painotetaan mahdollisuuksien tasa-arvoa ja keskitytään todellisiin tasa-arvo-ongelmiin, keskeisinä tyttöihin ja naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta ja alistaminen erityisesti kunnia-kulttuureissa sekä ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden syrjintä.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkyne, Jukka.

14.45 Jukka Mäkyne ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Lehdon tekemää vastalausea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

14.46 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Valtaosalle ihmisistä käsite ”tasa-arvo” tuo varmasti ensimmäisenä mieleen miesten ja naisten välisen tasa-arvon. Tasa-arvo pitää kuitenkin sisällään paljon enemmän kuin sukupuolten välisen tasa-arvon. Se tarkoittaa

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

taa tasavertaisuutta yhteiskunnan jäsenenä esimerkiksi ikään, uskontoon, vammaisuuteen tai etniseen tai sosioekonomiseen taustaan katsomatta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on tasa-arvopoliittista selontekoa koskevassa mietinnössään pohtinut miesten ja naisten asemaa, mahdollisuuksia ja rajoitteita eri näkökulmista yhteiskunnassamme. Valiokunta esittää, että tavoitteiden toteutumista paremman tasa-arvon saavuttamiseksi seurataan ja että seuraava selonteko laaditaan kymmenen vuoden kuluttua.

Arvoisa puhemies! Keskityn omassa puheenvuorossani ikääntyviä ihmisiä koskeviin tasa-arvopuutteisiin ja tasa-arvokehityskohteisiin.

Tilastot osoittavat, että tasa-arvotyötä pitää vielä kovasti tehdä, jotta naiset eivät olisi niin kovasti edustettuina eläkeläisköyhyydestä kertovissa tilastoissa. Naisten työhistoria jää monesta syystä katkonaisemmaksi ja urakehitys ei ole niin suoraviivaista kuin miehillä, ja tämä kaikki näkyy myös palkkakehityksessä, jonka pohjalta työeläke karttuu. Naiset ovat pientä takuueläkettä saavien enemmistössä.

Työ palkkatasaa arvon ja sitä seuraavan eläketasaa arvon saavuttamiseksi jatkuu. Osaltaan siihen tulee vaikuttamaan tämän hallituskauden aikana vahvistettu perhevapaa-uudistus, joka kannustaa jakamaan vanhemmuuden vastuita ja kuluja perheen sisällä entistä oikeudenmukaisemmalla tavalla. Tilastot niin ikään osoittavat, että hoivavastuu on edelleen sukupuolittunutta ja naiset kantavat siitä päävastuun. Naiset hoitavat lapsiaan, puolisoaan, vanhempiaan tai muita läheisiään useammin kuin miehet. Tällä toiminnalla on vaikutuksensa edellä käsiteltyyn eläkekarttumaan.

Omaishoitajien, jotka ovat siis pääosin naisia, asemaa on vahvistettava. Yhteiskunta säästää useita miljardeja vuodessa, kun omaishoitajat hoitavat läheisiään kotona eivätkä nämä hoidettavat ole hoitokodeissa kalliilla maksupaikoilla. Hoitokriteerien yhtenäistäminen, toimiva vapaapäiväjärjestelmä ja parempi korvaus tehdystä hoitotyöstä estävät myös osaltaan sukupuolittunutta epätasaa arvoa omaishoitajien toimeentulossa.

Arvoisa puhemies! Todellinen huoli ikääntyvien keskuudessa on digitaalinen syrjäytyminen, ja tämä koskee kumpakin sukupuolta. Yhteiskunnan palveluja viedään kasvavalla vauhdilla verkkoon, ja se aiheuttaa ahdistusta, kun kaikilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia tai tietoteknisiä kykyjä hyödyntää digitaalisia palveluja. Pidän hyvänä, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnitti kyseiseen seikkaan huomiota mietinnössään, sillä vanhusasiavaltuutettu oli nostanut sen esille myös omassa lausunnossaan.

Kaikessa päätöksenteossa on huomioitava se, että kestää vielä jonkun aikaa ikääntyvien saavuttaa riittävät digitaaliset asiointitaidot. Etenkin valtionhallinnon tarjoamissa palveluissa on kiinnitettävä huomiota siihen, että palveluja on edelleen saatavissa myös kasvokkain. Tämä koskee esimerkiksi poliisissa, verottajalla tai Kelassa asiointia.

Digitaitoja oppii onneksi myös kypsällä iällä. Ilo oppia uusia digitaalisia taitoja on mahdollista myös ikäihmisille, sillä digivälineet on tarkoitettu ihmisten, kaiken ikäisten ihmisten, käytettäväksi. Onkin ilahduttavaa, että kotimaakuntani hyvinvointialue eli Pohde on varannut kolmannen sektorin toimijoille eli erilaisille järjestöille rahaa järjestää digitaitokoulutusta varttuneelle väelle. Tämä vahvistaa ikääntyvien osallisuutta yhteiskunnassa ja on ehdottoman tärkeää syrjäytymistä ehkäisevää työtä, johon on välttämätöntä kohdentaa riittävästi resursseja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

14.50 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Suomi on yksi maailman tasa-arvoisimmista maista ja menestyy kansainvälisessä vertailussa hyvin, mutta Suomen sijoitus on kuitenkin laskenut muihin EU-maihin verrattuna vuodesta 2010 lähtien. Myös siitä syystä tämä selonteko on erittäin tärkeä, ja onkin syytä tehdä se vähintään kymmenen vuoden välein.

Tasa-arvopolitiikan tavoitteena on, että sukupuoli tai mikään ihmisen taustaan liittyvä asia ei määritä henkilön ihmisarvoa, asemaa tai mahdollisuuksia. Tämä lähestymistapa on hyvä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta käsittelee mietinnössään erityisesti niitä selonteos- sa esille tuotuja tasa-arvoasioita, joissa on ongelmia tällä hetkellä, koska ne ovat asioita, joihin tulee puuttua ja jotka tarvitsevat pikaisesti toimenpiteitä ja seurantaa.

Yksi erittäin iso ja merkittävä epäkohta on edelleen naisiin kohdistuva väkivalta. Tämä on erittäin vakava asia ja vaatii oikeasti toimenpiteitä. Ylipäätään sukupuolistunut väkivalta on merkittävä ongelma yhteiskunnassamme. Sukupuolistuneella väkivallalla tarkoitetaan naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan lisäksi esimerkiksi seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin pilkkaamista tai niiden perusteella syrjimistä. Kuten mietinnössä toteamme, väkivallaksi voidaan katsoa fyysinen, henkinen, taloudellinen, digitaalinen väkivalta, häirintä, vihapuhe ja vainoaminen ja kaikki seksuaalista itsemääräämistä loukkaava väkivalta.

Lisäksi valiokuntamme kiinnitti huomiota siihen, että valitettavasti erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien kokemana väkivalta voi jäädä huomaamatta. Tällaisia ovat esimerkiksi kunniaväkivalta, pakkoavioliitot, silpominen, prostituutio ja ihmiskauppa. Väkivallan vastaiseen työhön onkin kiinnitettävä erityistä huomiota ja resurssit turvattava. Esimerkiksi MARAK-työn, joka auttaa moniammatillisella menetelmällä vakavan parisuhdeväkivallan uhreja, resurssit on turvattava, ja olisi hyvä, että MARAK-ohjelma otettaisiin käyttöön koko maassa.

Lisäksi on huolehdittava, että turvakoteja on riittävästi. Turvakotien määrää pitää myös lisätä alueilla, joilla niitä ei ole ollenkaan tai asukasmäärään suhteutettuna riittävästi. Lisäksi on huolehdittava, että väkivallan tekijöille löytyy tukimuotoja, apua väkivallan kerteestä vapautumiseen.

Kokonaisuudessaan nyt on korkea aika puuttua sukupuolistuneeseen väkivaltaan ja tehdä toimenpiteitä, jotta oikeasti menemme kohti tasa-arvoisempaa ja väkivallasta vapaata yhteiskuntaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

14.53 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tasa-arvoa voi pohtia monesta näkökulmasta, olipa sitten kyse etnisestä, taloudellisesta, sosiaalisesta, koulutuksellisesta tai muusta tasa-arvosta, ja usein on niin, että jos itse on sillä etuoikeutetulla puolella, niin ei aina huomaa tasa-arvon puutetta. Siksi on tärkeää, että arvioimme ikään kuin eduskuntana sitä, mitkä ovat tasa-arvon ydinongelmia. Ja kannattaa muistaa, kun niitä ratkaisuja etsitään, että tasa-arvo ei ole hyväntekeväisyyttä vaan se mahdollistaa jokaisen yksilön voimavarojen täysimääräisen käytön niin ihmisen itsensä kuin koko yhteiskunnan hyväksi — eli me hyödynnämme yhteiskuntana tasa-arvon edistämisestä.

Nyt keskityn itse vain yhteen asiaan, jonka valiokuntakin on hyvin nostonut mietinnössään esiin, eli sukupuolittuneen väkivallan ehkäisyyn ja siihen liittyvään uhrin avun näkökulmaan. Valiokunnan kannanotossakin on hyvin esillä se, että me tarvitsemme rakenteiden selkiyttämistä, ja myös tätä on nostettava esiin.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Väkivallan ehkäisyssä ja uhrien auttamisessa on usein puutteena raha. Siksi on hyödyllistä ja myös strategisesti tärkeää huomata, että sukupuoleen liittyvän väkivallan ehkäiseminen on itse asiassa kansantaloudellisesti varsin kannattavaa. Suomessa naisten kokeman fyysisen perheväkivallan välittömät kulut THL:n mukaan, siis vain välittömät lisäkustannukset terveydenhuollolle, ovat 150 miljoonaa euroa vuodessa. Se ei ole mikään pikkuraha, ja jos me pystymme tätä summaa ehkäisemään, niin me saamme hyvinvointia, me saamme turvallisuutta ja me saamme säästöä terveydenhuollon menoihin. Eikä tässä summassa suinkaan ole kaikki, koska me tiedämme, että väkivallasta seuraa myös pitkäaikaisia kustannuksia. Se aiheuttaa inhimillistä kärsimystä sekä sitä kokevalle ihmiselle että hänen perheelleen ja lähipiirilleen, ja väkivallan kokeminen on niin fyysisesti, henkisesti kuin sosiaalisestikin traumatisoivaa. Väkivallan kustannuksista puhuminen ei suinkaan tarkoita sitä, että me aliarvioisimme väkivallan uhreille aiheuttamaa suurta inhimillistä kärsimystä. Päinvastoin, mielestäni se osoittaa, että meidän on investoitava väkivallan ehkäisemiseksi ja lopettamiseksi ja uhrien auttamiseksi.

Perheväkivalta on usein piilorikos. Se ei tule ilmi, koska uhrit voivat kokea niin syyllisyyttä kuin häpeääkin tapahtuneesta. Lähi- ja seksuaalista väkivaltaa raportoidaan vähemmän kuin sitä tapahtuu. Suomalaisen tutkimuksen mukaan itse asiassa vain yksi kolmasosa hakee tilanteeseen apua, ja siksi sukupuoleen liittyvä väkivallan ehkäisy on tärkeää naisten ja lasten ja miestenkin hyvinvoinnille sekä koko meidän yhteiskuntamme tulevaisuudelle. Meidän on todellakin kehitettävä niitä ennaltaehkäiseviä toimia, niin kuin vaikkapa tässä esiin noussutta MARAK-työtä taikka sitä, että me terveydenhuollossa tunnistamme ne uhrit, jotka ovat väkivaltaa kokeneita ja joilla on erityisesti riski kokea sitä uudelleen, [Puhemies koputtaa] ja sen lisäksi on autettava uhreja riittävästi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

14.56 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa herra puhemies! Vapauden ydintä on täysivaltaisen yksilön itsemääräämisoikeus itseään koskevissa asioissa. Eli jokaisella yksilöllä on oltava mahdollisuus olla oma itsensä ja tulla hyväksytyksi juuri sellaisena kuin hän on.

Pitkäaikainen ja yksi räikeimmistä Suomen tasa-arvon epäkohdista on sukupuolittunut ja erityisesti naisiin kohdistuva väkivalta. Se on meille todellinen häpeäpilkku ja ilmeisesti varsin merkityksellinen aihe, koska useat aiemmat puhujat ovat tämän nostaneet esiin. Me tiedämme, että yli puolet alle 35-vuotiaista naisista on kokenut seksuaalista häirintää. Häirintään ja ahdisteluun liittyy usein valta-aseman väärinkäyttöä ja myös rasismia. Myös lisääntynyt digitaalinen väkivalta ja häirintä kohdistuvat useimmin nuoriin naisiin puhumatakaan heistä, jotka ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, kuten maahanmuuttajataustaiset ja vammaiset ihmiset.

Edustaja Filatov puhui ansiokkaasti kustannuksista, suorista kustannuksista ja välillisistä kustannuksista, ja on aivan selvää, että me tarvitsemme lisää turvakotipaikkoja. Mutta tämän väkivallan ja häirinnän kitkemiseksi tarvitaan myös asennemuutos, kulttuurin muutos. Väkivallan kohteena olevat ihmiset kokevat häpeää, ja he pelkäävät puhua seuraamuksista, ja jos näin on, niin siihen pitää saada muutos.

Itse asiassa meillä oli maanantaina Kaarinan kaupunginvaltuustolle tilaisuus ”Nuorten ääni”, jossa nuoret kertoivat heidän tämän päivän elämästään ja kokemuksistaan, ja puhuimme erittäin paljon koulukiusaamisesta ja kouluväkivallasta. Nuorten viesti meille ai-

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

kuisille oli ensisijaisesti: Ottakaa vakavasti meidän viestimme. Jos meillä on murheita, uskokaa se ja viekää asiaa eteenpäin. Ja toiseksi he kertoivat siitä pelosta, että jos he kertovat kokemastaan väkivallasta, niin minkälainen koston kierre siitä saattaa tulla. Nämä ovat valtavan vakavia viestejä.

Arvoisa puhemies! Sukupuolten välinen palkkaero on myös sitkeä taloudellisen tasa-arvon ongelma. Syrjimättömillä työmarkkinoilla on maksettava naisille ja miehille sama palkka samanarvoisesta työstä. Työelämävaliokunta hyvin ansiokkaasti käsitteli tässä miehtinnössään sukupuolittunutta hoitovastuuta ja hoivavastuuta, ja muistuttaisin, että hoivavastuun tasaisen jakautumisen edistymisen kannalta on erittäin keskeistä, että isien vanhempainvapaan käyttö lisääntyy. Useat asiantuntijat varoittivat jo ennakoon, että elokuussa 22 voimaan astunut perhevapaauudistus ei varsinaisesti sitä tule lisäämään. No, näin ei tapahtunutkaan, valitettavasti. Nyt vastikään oli artikkeli, jossa Kelan tutkija kertoi, että he ovat kehittäneet perhevapaalaskurin ja sen mukaan ei ole ikinä taloudellisesti kannattavinta, että toinen vanhempi pitää kaikki perhevapaat, ei vaikka toisen palkka olisi kolminkertainen, puhumattakaan siitä, mitä se tarkoittaa naisten työuran kehitykselle, palkka-kehitykselle ja lopulta eläkekertymälle.

Arvoisa puhemies! Tähän lopuksi haluan muistuttaa Suomen tulevaisuuden kannalta äärimmäisen oleellisesta seikasta, nimittäin alhaisesta väestönkasvustamme. Myös vanhemmuudessa on kyse tasa-arvon toteutumisesta. Sosiologisten tutkimusten mukaan korkeasti koulutetulla on muita paremmat mahdollisuudet toteuttaa perhettä koskevat toiveet. Nimitäin lapsettomuus liittyy erityisesti miehillä talousongelmien ohella matalaan koulutustasoon. Tilastokeskuksen mukaan pelkän perusasteen koulutuksen varassa 20—29-vuotiaista miehistä on lähes viidennes. Heidän halunsa jatkokouluttautumiseen, työllistymiseen ja elintason nostamiseen lähtee hyvästä perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta. Tähän meidän tulee jatkossakin panostaa. Se on sitä todellista tasa-arvotyötä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Biaudet.

15.01 Eva Biaudet r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Tasa-arvoselonteko on tärkeä työkalu ja osoitus jatkuvan ja systemaattisen tasa-arvotyön merkityksestä. Eduskunnan vastuu uuden lainsäädännön syrjimättömyydestä sekä talouspolitiikan ja muiden ohjauskeinojen eri vaikutuksista naisiin ja miehiin on myös muistettava. Vieläkin liian usein esimerkiksi taloudellisten voimavarojen kohdentuminen tehdään sukupuolisokeasti, ja esimerkiksi näennäisesti neutraalit voimavarat työllisyyden parantamiseksi voivat kohdentua todella epäoikeudenmukaisesti ja epätarkoituksenmukaisesti.

Talouden päätöksenteko sekä taloudellisten mekanismien vaikutukset tasa-arvoon ovat useasti arvioimatta. Pitkään on pyritty vaikuttamaan esimerkiksi hoivavastuiden epätasapainoon. Perhevapaat on pyritty säätämään nyt tällä kaudella niin, että isätkin käyttäisivät enemmän yhteisistä perhevapaista. Valitettavasti muutosta ei vielä ole saatu aikaan. Siksi onkin jatkettava sen kehittämistä siten, että todellakin saavutetaan perhevapaiden tasajako.

Vahvempi side omaan perheeseen ja lapsiin on varmasti seikka, joka myös miesten elämässä parantaa heidän elämänlaatuaan ja heidän lastensa turvallisuutta ja hyvää elämää. Isien suurempi vastuu hoivasta perheessä on siis ehkä selkein todiste, ainakin yksi selkeimpiä todisteita, tasa-arvon merkittävyydestä kaikille yhteiskunnassamme, ja tasa-arvon edistuksessa siis kaikki voittavat.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Perhevapaiden epätasapainosta on laajasti haittaa sekä perheille että yhteiskunnalle. Sen lisäksi, että se asettaa kaikki naiset — ihan riippumatta siitä, onko lapsia — huonompaan työmarkkina-asemaan sekä työuran että palkkojen suhteen, se ylläpitää myös vanhempien naisten köyhyyttä ja rasittaa naisvaltaisia työaloja, usein julkisten hoitopalvelujen matalapalkkaisuutta. Nyt on viimeinen hetki löytää keinoja myös matalapalkkaisten naisalojen houkuttelevuudeksi, jotta terveydenhuollossa ja varhaiskasvatuksessa tapahtuva henkilöstöpuute ei romahduta hyvinvointipalvelujärjestelmäämme kokonaan.

Tällä kaudella olemme onnistuneet tekemään historiallista edistystä, kun puhutaan taistelusta erityisesti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa mutta myös yleisesti sukupuolittunutta väkivaltaa vastaan. Rikoslain raiskausmääritelmän muutos suostumusperustaiseksi on historiallinen muutos asenteissamme. Vain ”kyllä” on kyllä. Nainen päättää itse omasta kehostaan ja seksuaalisuudestaan. Suhteet ovat vapaaehtoisia ja perustuvat omaan aktiivisuuteen. Kun ajattelen taaksepäin, miten me onnistuttiin eduskunnassa 90-luvulla kriminalisoimaan avioliitossa tapahtuva raiskaus, niin tuntuu kyllä, että olemme päässeet aika pitkälle.

Hallituksen nimittämä naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn raportoi ja tuo meille toivottavasti uuttakin tietoa siitä, miten voimme paremmin jatkaa taistelua naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan. On mahdoton hyväksyä sitä, että emme ole pystyneet lopettamaan parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa. Vieläkin kuitenkin nousee poliittisia ääniä, joiden tarkoitus on rajoittaa naisten oikeutta omaan kehoonsa. Jopa omassa maassammekin tarvittiin kansalaisaloite nostaaksemme aborttilainsäädännön moderniin aikaan, jossa nainen itse päättää perheen perustamisesta, ja oikeus turvalliseen raskaudenkeskeytykseen vahvennettiin.

Tasa-arvotyö ei kuitenkaan tapahdu itsestään. Sitä työtä on tehtävä määrätietoisesti ja systemaattisesti. Vasta julkistettu ulkoministeriön raportti tarkastelee tasa-arvon edistämisen toteutumista koko ulkopoliitikassa. Sen yksi tulos on, että yksi este tasa-arvotyölle on se, että me ajattelemme, että olemme jo tasa-arvoisia ja että se tapahtuu itsestään. Toinen tulos oli, että on stereotyyppistä jakoa pehmeisiin ja koviin ulkopoliitiikan aloihin. Ne seuraavat myöskin tasa-arvotyötä. Kovaa turvallisuuspolitiikkaa tutkijat kutsuvat jopa sukupuolisokeaksi.

Vaikka paljon tällä hallituskaudella on tehty, niin paljon on siis tehtävää noustaksemme todellakin tasa-arvon ykkösmaaksi. Myös eduskuntatyössä olisi vahvemmin edistettävä tasa-arvoon ja sukupuolistereotypiaan jakaantuvaa demokratiaa. Kiitän puhemiestä siitä, että olemme tehneet tätä työtä. Sitä pitää jatkaa.

On arvokasta, että eduskunta voi säännöllisesti käsitellä tasa-arvoa selonteon muodossa, joka suuntaa ja arvioi toimintaa pitkäjänteisesti. Selontekojen välillä olisi kuitenkin arvioitava politiikan tavoitteiden kehittymistä. Tarvitsemme konkreettisia tavoitteita esimerkiksi perhevapaiden jakamiselle ja naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiselle.

On ollut myös aivan keskeistä, että pääministeri Marinin hallitusohjelma sisälsi ennätysmäärän tasa-arvotavoitteita [Puhemies koputtaa] ja että meillä on oma ministeri pitämässä ohjia käsissään. — En tarkoita RKP:n ministeriä, tarkoitan tasa-arvoministeriä, mutta molemmat käyvät. [Naurua]

Haluan kuitenkin korostaa myös tasa-arvotyötä tekevien naisjärjestöjen merkitystä. [Puhemies koputtaa] Eduskunta on pitänyt kunnia-asianaan turvata heidän rahoituksensa. Tarvitsemme kuitenkin pysyvän ratkaisun rahoitukseen.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.06 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tasa-arvopoliittinen selonteko, ja tässä on käytetty monia hyviä puheenvuoroja. Haluaisin kiittää myös osaltani valiokunnan puheenjohtajaa ja ministeriä hyvistä puheenvuoroista, joissa nostettiin monia tärkeitä näkökulmia esiin.

Tasa-arvotyö on tärkeää. Itse Kuopion Minna Canthin lukiosta aikanaan kirjoittaneena koko ikäni tavalla tai toisella tasa-arvotyötä olen tehnyt ja myös omassa ammatissani. Tasa-arvotyö on tärkeää. Siinähan perinteisesti olemme pyrkineet parantamaan ja nostamaan kaikilla sektoreilla naisten, kaiken ikäisten ja kaikenlaisista taustoista tulevien naisten, asemaa. Viime syksynä eduskunnan naisverkoston puheenjohtajan ominaisuudessa sain käydä monissa eri maissa, monissa parlamenteissa ja konferensseissa kertomassa Suomen yhteiskunnassa tapahtuneista muutoksista ja siitä, mitä kaikkea reilun sadan vuoden aikana naisten asemassa ollaan tässä maassa saatu aikaiseksi ja kuinka naisten määrä esimerkiksi tässä eduskunnassa on kasvanut.

Tasa-arvotyö on erittäin tärkeää, mutta niin kuin tässä on tullut esille, on varsin absurdia ja surullista tämä asetelma tämän päivän esityslistassa. Me olemme juuri edeltävässä pykälässä käsitelleet sukupuolen vahvistamisesta lakiesityksen, joka on mennyt läpi. Jos ajatellaan, mitä tapahtuu sukupuolelle, sukupuoli-käsitteelle ja tasa-arvotyölle tämän lain läpimenon myötä, niin olen kyllä todella huolissani siitä, että ne peruselementit, rakenteet, joiden varaan tasa-arvotyö on tässä maassa yli sadan vuoden ajan rakentunut, murentuvat. Esimerkiksi sukupuolen vahvistamisen lain käsittelyn yhteydessä myös oikeusasiamies ja oikeusministeriön virkamiehet olivat kiinnittäneet huomiota siihen, että vaikutusarviointia ei oltu tehty, ei edes sukupuolivaikutusarviointia, ja se on kyllä varsin merkittävä epäkohhta. Samoin jos ajatellaan, että kun tässä salissa puhutaan sukupuolesta ja sukupuolen moninaisuudesta, niin mitä oikein tarkoitetaan? Ennen tarkoitettiin, että miehiä ja naisia on hyvin monenlaisia, ja sitten meillä on se sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu -käsite, ja kysyisinkin, minkä takia näitä käsitteitä ei voitaisi jatkossakin pitää erillään: sukupuoli, miehet ja naiset, ja sukupuoli-identiteetti erillisinä. Pitäisikö meidän ehkä jatkossa sitten tehdäkin sukupuoli-identiteettien välistä tasa-arvoselvitystä? Ja samaten jos täällä vedetään sukupuoli sosiaaliseksi rakennelmaksi, niin minulla on suuri huoli, että jatkossa [Puhemies koputtaa] tasa-arvotyö, kun nämä peruspilarit murentuvat, kyllä hämärtyy ja vertailtavuus heikkenee. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.10 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Tasa-arvopoliittinen selonteko asettaa ensimmäistä kertaa pitkän linjan kansalliset ja kansainväliset tasa-arvotavoitteet ja viitoittaa Suomen tasa-arvopolitiikkaa tämän vuosikymmenen loppuun saakka.

Vasemmistoliitolle toiminta tasa-arvon puolesta on tärkeää ja yksi kaikista keskeisimmistä arvoistamme. Tällä vaalikaudella on esimerkiksi tehty kaksi valtavaa tasa-arvoa lisäävää uudistusta, nimittäin perhevapaaudistus ja oppivelvollisuusudistus. Näistä uudistuksista, molemmista, vastasivat vasemmistoliiton ministerit. Olen heidän työstään erittäin ylpeä ja toki myös siitä, että olin itsekin neljä vuotta sitten hallitusneuvotteluissa laatimassa hallitusohjelman perhevapaaudistusta viitoittaneita kirjauksia.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Hallitusohjelmassa Suomi halutaan nostaa tasa-arvon kärkimaaksi. Hallituksen tavoite on hyvä ja oikea, mutta teot ovat valitettavasti joiltain osin jääneet liian vaatimattomiksi. Esimerkiksi hallitusohjelmassa olleen palkka-avoimuuden lisäämiseen tähdänneen lainsäädännön hiljainen hautaaminen on vasemmistoliitolle ja itselleni suuri suru ja pettymys. Tekemistä riittää siis myös tuleville eduskuntakausille.

Työmarkkinat ja ammatit ovat Suomessa vahvasti eriytyneet sukupuolen mukaan, ja tätä kehitystä tulee purkaa. Julkisen sektorin naisvaltaisten alojen arvostusta ja vetovoimaa on lisättävä työehtoja parantamalla. Me kaikki tiedämme, millainen pula esimerkiksi varhaiskasvattajista ja hoitajista Suomessa on.

Tasa-arvon edistäminen on otettava mukaan talouspolitiikan ytimeen, ja valtion budjetin sukupuolivaikutukset on pystyttävä selvittämään nykyistä tarkemmin, ja näistä vaikutuksista pitää pystyä tekemään myös toimenpiteitä ja johtopäätöksiä. Verotus ja tulonsiirrot ovat tasa-arvopolitiikassakin tärkeitä välineitä, joita pitäisi käyttää.

2020-luku on kulkenut nyt kriisistä kriisiin, mikä on ollut iso haaste myös sukupuolten tasa-arvolle. Koronakriisin sukupuolivaikutuksia pitää arvioida jatkossa, tehdä siitä tutkimusta, ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen on oltava kärjessä myös kriisin jälkihoidossa. Sukupuolten väliset terveyserot ovat asia, johon on jatkossa kiinnitettävä myös erityistä huomiota. Totta on, että sukupuolten välillä terveyserot ovat yleensä miesten tappioksi, mutta totta on myös miesten välinen eriarvoistumiskehitys. Kyseessä on siis muutakin kuin sukupuoli tässä, ja tässä tarvitaan lisää tutkimusta ja toimenpiteitä. Sukupuolen moninaisuuden tulee olla sote-palveluissa lähtökohtana. Ihmisoikeuksien pitää olla läsnä myös siinä työssä.

Sukupuolten tasa-arvo ei ole koskaan valmis vaan se vaatii jatkuvaa työtä. Suomen erityisiä ongelmia ovat naisiin kohdistuva väkivalta, perhevapaiden epätasainen jakautuminen — siinä myös isien oikeudet toki toteutuisivat paremmin, jos työelämässä siihen kannustettaisiin — ja myös ammattialojen sukupuolittuminen.

Kaikessa päätöksenteossa on huomioitava päätösten yhdenvertaisuus ja sukupuolivaikutukset ja pyrittävä edistämään tasa-arvoa. Tärkeää tässä selonteossa on intersektionaalisuuden lisääminen verrattuna edelliseen selontekoon. Selonteko sanoo, että tasa-arvopolitiikassa on enenevässä määrin otettu huomioon sukupuolen lisäksi myös muut ihmisen asemaan ja mahdollisuuksiin yhteiskunnassa vaikuttavat erot ja luokittelut. Tämä on tulevaisuuden tasa-arvopolitiikan ja siten myös tämän selonteon läpileikkaava periaate. Lainsäädännön politiikkatoimien ja palveluiden tulisi aina tukea sukupuolten tasa-arvoa ja ihmisoikeuksien täysimääräistä toteutumista, ja siksi itse olen erittäin iloinen, että juuri hetki sitten hyväksyimme täällä samassa täysistunnossa translain, koska sukupuoli on moninaisen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.14 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! On mielestäni irvokasta, että juuri äsken äänestimme uudesta translaista, joka meni hallituksen ja kokoomuksen ja keskustan äänten turvin läpi, ja on todella ihmeellinen asia, että saman tien me keskustelemme täällä tasa-arvosta, jota mielestäni tuo teidän äsken läpi runnomanne laki heikentää.

Elikkä käsittelemme täällä valtioneuvoston tasa-arvopoliittista selontekoa, ja täällä on väliotsikko, jossa otsakkeena on ”Tietoon perustuva päätöksenteko”. Lainaan tästä pari lausetta:

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

”Yhteiskunnallisen päätöksenteon, talousarvioiden, vaikutusarviointien ja palvelujen kehittämisen olisi perustuttava oikea-aikaiseen ja sukupuolen mukaan eriteltyyn tietoon.” Minun mielestäni tuo teidän äskeinen päätöksenne jo on ristiriidassa tämän teidän kauniin lauseenne kanssa.

Toinen lause täällä: ”Ihmisoikeuksien ja tasa-arvon edistämismittareiden tehokas toimenpide palveluissa, viranomaisissa, oppilaitoksissa ja työelämässä edellyttävät tukea. Tasa-arvoa edistävien käytäntöjen kehittämiseksi tarvitaan vahvaa tietopohjaa. Lisäksi tulisi analysoida sukupuolittuneita käytäntöjä, jotka hidastavat tasa-arvon toteutumista.” Mielestäni tämä laki, jonka te äsken runnoitte läpi, muuttaa sukupuolittuneita käytäntöjä, ja ne edelleen hidastavat tasa-arvon toteutumista. Mielestäni tämä tasa-arvo vain heikkeni tällä — ihmisarvokin ehkä heikkeni tällä.

Selonteon lopussa on muutamia tällaisia ruutuja kansallisista ja kansainvälisistä tasa-arvopoliittisista tavoitteista. Täällä kakkoskohdassa lukee seuraavasti: ”Suomessa jokainen voi elää ilman sukupuolistunutta väkivaltaa tai väkivallan uhkaa eikä kenenkään oikeutta vapauteen ja koskemattomuuteen loukata.” Tämä teidän runnomanne laki mielestäni on ristiriidassa tämän kanssa. Olen itse toiminut urheiluseurassa, ja minulta yksi valmentaja vähän hädissään kysyi, miten hän voi turvata jatkossa esimerkiksi näiden nuorten tyttöjen uimahallikäynnit — kuka siellä valvoo, ettei siellä ole tällaisia naisia, joilla on miehen sukupuolielimet. Tämä uusi translakihan tavallaan antaa mahdollisuuden siihen, että ihminen voi pelkällä ilmoituksella ilman mitään lääkärikäyntiä ja muuta muuttaa sukupuolensa naiseksi, ja tällaista vanhempaa valmentajaa jo pelotti ajatus siitä.

Täällä on toinen kohta, jossa sanotaan: ”Suomessa jokaisella on mahdollisuus hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen sukupuolesta riippumatta”. Mielestäni tuo teidän äsken runnomanne lainsäädäntö rikkoo törkeästi tätä teidän omaa tavoitettanne, [Puhemies koputtaa] joka on tasa-arvopoliittisiin tavoitteisiin kirjattu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän, että keskitytään tähän käsittelyssä olevaan asiaan eli tasa-arvopoliittiseen selontekoon. — Edustaja Ollikainen, olkaa hyvä.

15.20 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Den här redogörelsen om jämställdhet är väldigt välkommen, och jag tycker det har förts en väldigt bred och också bra diskussion kring det här. Det går ju att gå in på väldigt många olika delar i den här, och vi har pratat om familjeledighetsreformen och vad den har inneburit för ett barnvänligare Finland, ett Finland som siktar på framtiden och som blickar framåt för att vi behöver ha framtidstro speciellt i dessa tider.

En annan sak är förstås lönebiten, på vilket sätt vi får mera jämställd lönepolitik i Finland. Jag tycker själv att det är en självklarhet att man har lika lön för samma jobb, det är en helt självklar grej, men det är viktigt att vi har framtidstro i det här fallet.

Tässä voisi monesta eri näkökulmasta lähestyä tätä tasa-arvoa. Itse nyt tulen tässä ehkä enemmänkin perehtymään tähän koulutuksen näkökulmasta.

On ensisijaisen tärkeää, että Suomessa kaikilla taustasta riippumatta on samat mahdollisuudet kouluttautua varhaiskasvatuksessa ja sitten koko opinpolun aikana ja kaikkialla Suomessa elikkä että meillä on tasavertainen ja tasa-arvoinen koulutusjärjestelmä koko Suomessa. Tämä vaatii sen, että meillä on myös oppimateriaalia, joka on yhdenvertaista. Tiedetään, että tässä on kielellisiä haasteita myös sen suhteen. Tämä on hyvä nostaa esille.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Toki tässä on myös tärkeää nostaa esille se juttu, että meillä on oppimistuloksissa haasteita. Me ollaan viime aikoina juteltu aika paljonkin siitä, että Pisa-tulokset ovat heikentyneet. Se ei sinänsä ole mikään uutuuks, mutta jotenkin tämä Pisa-kupla on nyt tässä puhkaistu, ja nyt saadaan keskustella tulevaisuutta ajatellen siitä, kuinka tämä ratkotaan. Tässä suhteessa tukitoiminnot ovat ensisijaisen tärkeitä.

Tässä on myös naisiin kohdistuneesta väkivallasta puhuttu aika paljon. Näen, että se on todella tärkeää, ja on hyvä asia, että tästä on puhuttu nyt täällä salissa.

Samoin tässä tuli esille koskien digitalisaatiota just se, että se on sitten suuri haaste ehkä enemmänkin vanhemmalle väestölle, mutta myös nuoremmille, jotka eivät osaa orientoitua tässä digitaalisessa maailmassa, ja siihen meidän tulee panostaa — ei ainoastaan viranomaisten, vaan myös koko pankkisektorin ja muun, jotka ovat tässä mukana — että me yhteisesti tehdään niin, että suomalaiset voivat hyvin.

Vi har alla ett ansvar i det här samhället för att jobba för en god jämställdhet. — Tack, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.23 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä tasa-arvoasiassa nousivatkin jo äsken esille omaishoitajat, ja omaishoitajien rooli on kyllä kieltämättä aika huono. Sen omaishoidon tuen pitäisi olla verotonta. Ja ongelmana ovat myös nämä loma-ajat ja muut. He tekevät tosi ankaraa ja rankkaa työtä, mutta edelleenkin he ovat tosi huonossa asemassa verrattuna moneen muuhun ihmiseen. Kyllä toivoisin, että tähän panostettaisiin vielä entistä enemmän jatkossa. Toivoisin, että varsinkin seuraavalla hallituskaudella otettaisiin ihan tosissaan tämä omaishoitajien rooli, koska omaishoitajat tulevat vaan lisääntymään ja lisääntymään jatkossa — vanhustenhuolto ja omaistenhoito näyttävät menevän siihen suuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Strand.

15.24 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Tässä on pidetty paljon hyviä puheenvuoroja.

Många goda talturer, och ett stort tack också till ministern som aktivt har främjat de här frågorna nu under fyra års tid.

Edustaja Ollikainen puhui koulutuksen näkökulmasta hyvin, ja itse ajattelin puhua lyhyesti ehkä elinkeinojen ja elinkeinoelämän näkökulmasta. Paljon puhutaan tietenkin palkoista.

Det är helt klart att man bör eftersträva lika lön för lika arbete, och gärna bättre lön för alla på sikt naturligtvis, men en dimension som man ofta glömmer att nämna är det faktum att sådana bolag som fokuserar på jämställdhet ofta är mer kreativa och produktiva än bolag som inte jobbar med de här frågorna.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Itse olen kuullut monta hyvää esimerkkiä siitä, kuinka sellaiset yritykset, jotka panostavat aktiivisesti tasa-arvotyöhön, ovat myös tuottavampia. Siellä luovuus kukoistaa. Esimerkiksi Pohjanmaalla on ollut tällaisia tasa-arvo-, tasavertaisuuspalkintoja ja -kilpailuja.

Vi har haft årets jämställdhetsföretag som vi har utsett bland annat inom ramen för Österbottens förbund, och där var det intressant att se dels hur många bidrag det kom.

Oli hieno huomata, kuinka kymmenet eri erityisesti energiateknologia-yritykset meidän seudulla panostivat aktiivisesti tasa-arvotyöhön ja ottivat osaa tähän kilpailuun ja olivat ylpeitä siitä, mitä tekevät, ja tietenkin edelleen kehittävät sitä toimintaa.

Det är någonting man också kan önska eller ge som tips till övriga landskap, att ordna sådana här jämställdhetstävlingar också för teknologibolag, för en förutsättning för dem att klara sig på sikt är att man dels också i det här fallet, om man säger rakt ut, lockar mer kvinnor till branschen men samtidigt bidrar till en kreativ och positiv miljö som sedan utvecklar lösningar för världsmarknaden. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

15.26 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä useammassa puheenvuorossa kiinnitettiin huomiota hoivavastuun epätasaiseen jakautumiseen, ja kuten totesin tuossa esittelypuheenvuorossani, niin perhevapaa-uudistus ei ole lisännyt isien perhevapaiden käyttöä. Sain ilokseni olla valmistelemaan tuota perhevapaa-uudistusta, ja jo silloin valmistelun aikana totesimme, että aina kun isille on lisätty kiintiöitä eli mahdollisuutta pitää perhevapaita, niin niihin on myöskin tartuttu ja vapaita on pidetty enemmän. Tämä perhevapaa-uudistus tuli voimaan vasta viime vuoden elokuussa, 2022, joten olen kyllä itse toiveikas, että sama kehitys jatkuu tämänkin lain kohdalla ja isät tarttuvat näihin mahdollisuuksiin jäädä perhevapaalle jakamaan sitä hoivavastuuta niin kotona kuin myöskin työelämässä tasaisemmin. Mutta on totta, että me tarvitsemme muutosta myöskin työelämän asenteisiin, eikä pelkästään työelämän, vaan myös ihan meidän jokaisen asenteisiin, ja hyvänä esimerkkinä rohkeista ratkaisuista voinen nostaa esiin edustaja, ministeri Kaikkosen — ei hänenkään ratkaisunsa jäänyt ilman arvosteluita.

Haluan kiittää tässä vaiheessa salia hyvästä, arvokkaasta keskustelusta. Kiitos myöskin ministerille hyvästä yhteistyöstä ylipäänsä ja hyvästä selonteosta, jota oli ilo käsitellä.

Lopuksi vielä haluan, arvoisa puhemies, todeta, että minä olen erityisen iloinen siitä, että eduskunta hyväksyi translain tänään selvin lukemin, toisin kuin edustaja Mäenpää täällä useaan kertaan totesi, että tämä laki olisi runnottu läpi. Näin ei ole. Tämä laki meni tässä salissa selvin lukemin hienosti ja kirkkaasti läpi. Tämä on todellinen tasa-arvon päivä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.28 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Niin, olin Albanian parlamentissa pitämässä puheenvuoroa naisverkoston puheenjohtajana, kun puolustusministeriltä tuli tieto perhevapaalle jäämisestä, ja se oli oikein hieno asia siellä myös kertoa ja nostatti paljon hymyä ja positiivista ajatusta Suomea kohtaan.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Olemme peräänkuuluttaneet myös tulevaisuusvaliokunnan puolelta ja sen jäsenenä poliitikajohdon mukaisuutta ja pitkäjänteisyyttä tässä salissa ja myös sitä, että kun esityksiä viedään eteenpäin, niin arvioitaisiin myös niiden pitkäaikaisia vaikutuksia. Kun tätä tasa-arvoselonteon sisältöä katsoo, niin siellähän on otsikot muun muassa sukupuolittuneesta väkivallasta, tasa-arvoisista osallistumismahdollisuuksista ja tasa-arvoisesta hyvinvoinnista. Siinä mielessä, jos ajattelemme tämän niin sanotun translain hyväksymistä, sukupuolen vahvistamisen hyväksymistä, mikä juuri tässä tapahtui, ja sen mukanaan tuomia epäkohdita, myös naisiin ja tyttöihin kohdistuvan turvattomuuden lisääntymistä, seksuaalisen häirinnän mahdollisuuksien lisääntymistä ja niin edelleen, niin katsoisin, että tämän lain mainitseminen tässä yhteydessä on aivan relevanttia, koska se aivan oleellisella tavalla vaikuttaa naisiin ja tyttöihin. Ja kyllä näkisin, että meillä on suuri huoli, kun olemme puhuneet esimerkiksi naisten ja tyttöjen turvallisuudesta, osallistumismahdollisuuksista ja niin edelleen ja niitä halunneet eteenpäin viedä, että tämä kyllä nakertaa pohjaa siltä pois, aivan samoin kuin ajattelen meidän tasa-arvotyötä ja siihen liittyviä tutkimuksia, tutkimustuloksia ja niiden verrattavuuksia ja niin edelleen. Samoin ajattelen, että kun meillä Suomessa on tehty pitkään hyvää ja laadukasta tasa-arvotyötä ja tutkimustyötä, niin silloin on ymmärretty että peruselementeistä kiinni pitäminen on erittäin tärkeää, ja näkisin kyllä suurena huolena nyt tämän, kun täällä selonteossakin on nostettu esiin, että sukupuolta käsitteensä, sosiaalisena rakennelmana, tullaan viemään eteenpäin. Tämähän on lähes 40 vuotta sitten esiin nostettu asia — halutaan erinäisiä elementtejä muuttaa sosiaaliseksi rakennelmaksi — ja niin kuin tämän perustaja tai aatteen kehittäjä on sanonut, ei siksi, että se olisi totta, vaan siksi, että sitä olisi helpompi politisoida ja muuttaa. Peräänkuuluttaisin kyllä ja toivoisin, että tähän pysähdyttäisiin, koska on todella vaara, että kun tällaisia peruselementtejä aletaan muuttaa ja laajentaa, niin koko työ vesittyy.

Ja tässä samalla sanon, että on erittäin tärkeää kuulla erilaisista lähtökohdista ja erilaisista identiteeteistä tai taustoista tulevia ihmisiä ja kaikkien hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta edistää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten ministeri Blomqvist, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

15.31 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta ja arvokkaista puheenvuoroista.

Tässä yhteen kysymykseen vastaan. Edustaja Soinikoski kysyi tästä ei-kaupallisesta sijaissyntytyksestä, sen sallimisesta. Oikeusministeriössä on meneillään selvitys, jonka toimitus päättyy viimeinen päivä maaliskuuta tätä vuotta, joten sen jälkeen sitten katsotaan, mitä sieltä saadaan.

Sitten yhdyin siihen näkemykseen, minkä tässä edustaja Taimela nosti esille, että vaikka paljon on tehty, niin tarvitaan vielä paljon tekoja. Mutta on ollut hyvä olla mukana täällä eduskunnassa keskustelemassa näistä tärkeistä asioista ja todeta, että täällä on kuitenkin enemmistö sitä mieltä, että tätä tasa-arvoa pitää edistää ja sitä työtä pitää jatkaa.

Arvoisa puhemies! Pari nostoa, koska minusta tässä aika moni käytti todella hyviä puheenvuoroja.

Tästä naisiin kohdistuvasta väkivallasta: Se on todellinen ongelma suomalaisessa yhteiskunnassa. Me olemme hallituksessa tehneet toimenpideohjelman, miten pystyttäisiin

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

estämään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, ollaan uudistettu seksuaalirikoslainsäädäntöä ja niin edelleen, mutta edelleen meillä on ihan karneat luvut tämän asian osalta.

Sitten minusta edustajat Filatov ja Virolainen käyttivät todella hyvät puheenvuorot näistä perusarvoista, siitä, että jokaisella yksilöllä on oikeus tulla hyväksytyksi sellaisena kuin hän on. Ja Filatov nosti myös tämän, mikä minusta on ihan perusasia tässä tasa-arvotyössä: että se hyödyttää koko yhteiskuntaa, se ei ole keneltäkään pois, se on win-win-tilanne.

Värderade talman! Till slut tycker jag att ledamot Strand på ett bra sätt lyfte den saken att vi har många företag som tar jämställdhets- och likalönsarbete på allvar, som är progressiva företag, som klarar sig bra. Och ledamot Ollikainen lyfte utbildningens betydelse, både betydelsen av jämställdhet [Puhemies koputtaa] i utbildningen och utbildningens betydelse för jämställdhet. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.33 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Vielä pieni asia, jonka halusin nostaa esille tai oikeastaan kommentoida. Edustaja Biaudet täällä edeltävästi pitäessään varsin hyvän puheenvuoron nosti esiin tähän tasa-arvoselontekoon ja naisten mahdollisuuksiin ja oikeuksiin liittyen myös tämän oikeuden ja itsemääräämismahdollisuuden liittyen aborttiin. Hän mainitsi siitä, että on oikeus turvalliseen aborttiin.

Minä nyt haluaisin vielä muistuttaa näin sen alan ammattilaisena, että jos raskaudenkeskeytyksen myötä mielenterveysongelmien, mielenterveyden sairauksien riski kasvaa merkittäväällä tavalla ja myös itsemurhien riski kasvaa merkittäväällä tavalla — myös meidän omien THL:n tutkijoiden tutkimusten mukaisesti — niin näkisin, että silloin on aika vaikea puhua, että abortti voisi olla turvallinen. Se on turvallinen varmaan siinä mielessä, että jos raskaudenkeskeytyksen Suomessa tekee, niin siinä raskaudenkeskeytystilanteessa harvemmin äiti menettää henkeään, mutta näitä ikäviä seuraamuksia ajatellen, sairastumisriskiä ja jopa itsemurhariskiä — se on merkittävä — ei voitane puhua, että tällainen toimenpide on turvallinen.

Sen takia myös naisten edustajana ja myös naistentautien ja synnytysten erikoislääkärinä toivoisin, että me voisimme panostaa tässä maassa tyttöjen ja naisten ja myös niiden kohdussa kasvavien pienten naisten terveyteen sillä tavoin, että voisimme panostaa ehkäisyyn, raskauden ehkäisyyn, siinä määrin, ettei kenenkään tarvitsisi miettiä, lähdenkö tällaiseen toimenpiteeseen, ja miettiä myös sitä, kuinka mahdollisesti sen toimenpiteen läpi selviän ja sen jälkeen selviän, koska abortin läpikäyneiden vertaistukiryhmässä on Suomessakin käynyt satoja, satoja, satoja naisia, ja kyllä siellä harva jos kukaan on sanonut, että se oli hyvä asia, vaan mieluummin niin, että saisi ystävät ja tuttavat ja tyttäret suojeltua siltä, ettei tarvitsisi tällaisista kokemuksista läpikäydä.

Sen takia toivoisin, että sen sijaan, että tässäkin salissa puhuttaisiin turvallisesta raskaudenkeskeytyksestä, puhuttaisiin siitä, että saataisiin raskauden ehkäisyasiat semmoiselle jamalle ja niin hyvälle tasolle, että voitaisiin saada nämäkin asiat hoidettua turvallisemmin ja myös terveyttä ja hyvinvointia kaikkien osalta edistäen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2021

Kertomus K 13/2022 vp

Valiokunnan mietintö TiVM 1/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on tiedusteluvalvontavaliokunnan mietintö TiVM 1/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Avaan keskustelun. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Mika Kari, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

15.36 Mika Kari sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tiedusteluvalvontavaliokunnassa on valmistunut mietintö tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta vuodelta 2021. Kyseessä on järjestyksessään kolmas tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomus. Nyt käsiteltävä mietintö on samalla istuvan tiedusteluvalvontavaliokunnan näillä näkymin viimeinen julkinen mietintö tällä vaalikaudella.

Vuonna 2019 perustettu tiedusteluvalvontavaliokunta on toimintansa ensimmäisellä vaalikaudella kehittänyt valtuutetun kertomuksesta vuosittain antamansa mietinnön kertomusvuonna tiedustelun ohjaus- ja valvontajärjestelmän toimintaa yleisesti käsitteleväksi dokumentiksi. Näin on tälläkin kertaa.

Tiedusteluvalvontavaliokunnan keskeiset huomiot tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta ovat seuraavat:

Valiokunta on saanut sisäministeriöltä ja puolustusministeriöltä selvitykset tiedustelutoiminnalle asetettujen painopisteiden toteutumisesta vuonna 2021. Valiokunta pitää tärkeänä, että ministeriöt kehittävät yhdessä tiedusteluviranomaisten kanssa menetelmiä painopisteiden vaikuttavuuden ja laadullisen arvioinnin parantamiseksi. Valiokunta pyytää ministeriötä antamaan tästä kehitystyöstä selvityksen vuoden 2023 kuluessa. Tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatyö on vähitellen vakiintumassa uomiinsa. Valvontakäyntien suuri määrä ja se, että valtuutettu on osallistunut kaikkiin Helsingin käräjäoikeuden tiedustelumenetelmiä koskeneisiin istuntoihin, kertovat valvonnan kattavuudesta.

Arvoisa herra puhemies! Tiedusteluvalvontavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton laillisuusvalvoja. Tämä asettaa valtuutetun toiminnalle tiettyjä reunaehdoja ja vaatimuksia. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tiedusteluvalvontavaltuutetun on tärkeää pitäytyä pitkälle menevän oikeudellisen asiantuntijatuen antamisesta tiedusteluviranomaisille voidakseen uskottavasti arvioida jälkikäteen heidän toimintansa lainmukaisuutta. Valtuutetulla tulee lisäksi olla tiedusteluviranomaisista riippumaton oikeudellinen ja tekninen asiantuntemus tiedustelutoiminnan valvomiseksi.

Valtuutetun toiminnan resurssien riittävyttä on arvioitava kokemusten karttuessa ja valvonnan kohteena olevan tiedustelutoiminnan laajentuessa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että Suomen hakeutuminen Naton jäseneksi on lisännyt ja tulee lisäämään Suomen tiedusteluviranomaisten yhteistyötä Naton kanssa ja sen jäsenmaiden viranomaisien kanssa. Tällä on vaikutuksia tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatehtävien luonteeseen ja määrään. Suojelupoliisin kohdalla on otettava lisäksi huomioon, että valtuutetun tehtävänä on valvoa suojelupoliisin muutakin toimintaa kuin tiedustelua.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Valiokunta kehottaa valtioneuvostoa huolehtimaan tiedustelutoiminnan resurssien riittävydestä, jotta valvonnan tehokkuus ja kattavuus voidaan turvata. Joulukuussa 2022 voimaan astuneella lainmuutoksella mahdollistettava tiedustelulta tuutetun sijaisjärjestely on tässä prosessissa tärkeä askel.

Myös tuomioistuinlaitoksella tulee olla riittävät voimavarat ja edellytykset hoitaa sille kuuluvat tiedustelumenetelmien käytön oikeudellisen kontrollin tehtävät. Valiokunnan mielestä on hyvä, että Helsingin käräjäoikeus on saanut käyttöönsä asianmukaiset toimitilat tiedustelumenetelmien käyttöä koskevien lupahakemusten käsittelyä varten. Käräjäoikeudelle on turvattava edellytykset hoitaa sille tiedustelulainsäädännön seurauksena syntyneet ympärivuorokautiset päivystystehtävät myös jatkossa.

Valiokunta on ensimmäisen toimintakautensa aikana pannut myönteisenä seikkana merkille tiedusteluviranomaisten sitoutumisen oikeusvaltiolle ominaisen tiedustelukulttuurin kehittämiseen. Tiedustelutoiminnan hyväksyttävyyden ja toimintaan kohdistuvan luottamuksen ylläpitämiseksi on olennaisen tärkeää, että tiedusteluviranomaiset ja niiden henkilöstö pitävät itse yllä lainsäädännön ja perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen perustuvaa tiedustelukulttuuria.

Ja lopuksi, arvoisa herra puhemies, tiedusteluvalvontavaliokunnan puheenjohtajana haluan tässä yhteydessä kiittää valiokunnan varapuheenjohtajaa ja valiokunnan jäseniä sekä valiokuntaneuvosta ja hänen kansliaansa hyvästä yhteistyöstä kuluneen neljän vuoden aikana. Kiitän valiokunnan puolesta myös tiedusteluvalvontavaltuutettua ja muita yhteistyötahoja.

Vallitseva maailmantilanne on osoittanut, että tässä salissa tehtiin tärkeä päätös hyväksyttäessä siviili- ja sotilastiedustelua koskeva lainsäädäntö keväällä 2019. Tiedustelulait ovat vahvistaneet viranomaisten keinoja torjua ja tutkia Suomeen kohdistuvia turvallisuushuolia. Eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunta on paljon vartijana, ja uskon, että tällä vaalikaudella tehty työ antaa hyvän pohjan tiedustelutoiminnan ja sen parlamentaarisen valvonnan mahdollistamiseksi myös jatkossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.42 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tämä tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 21 onkin todella mielenkiintoinen. Kun miettii näitä muita maita, esimerkiksi vaikka Venäjää, niin sillähän on vaikka minkälaista tiedustelua ollut, kun lukee mediasta, kymmeniä, kymmeniä vuosia sitten, ja tosi hyvä, että meilläkin tämmöistä on. Tämä oli mielenkiintoinen todella, kun sitä vähän katselin.

Mitenkäs jatkossa on ajateltu: tuntuu, että olisiko ehkä vähemmänkin kerrottavaa, vai pitäisikö vähän enemmän olla salaista tietoa, mitä tästäkin voisi jatkossa jättää kertomatta, vai onko tulevaisuudessa niin, että pitäisi olla enemmän tässä tietoja? Mitenkä se tulevaisuus nähdään? Vaikuttaa hirveän tärkeälle — tehdäänkö tätä varmasti myös tulevaisuudessa? Tämä näyttää kyllä sille, että tämmöistä varmasti tarvitaan Suomessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kari, olkaa hyvä.

15.43 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Reijoselle hyvästä kysymyksestä. Tiedustelutoiminta on luonteeltaan luonnollisesti salaista. Siihen liittyvät asiat

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

ovat kansallisen turvallisuuden alla, ja tähän viranomaistehtävään hyvin kiinteästi niin Suomessa kuin maailmalla liittyy asioiden salaisuus. Mutta tietenkin myös salaisia asioita tulee valvoa, ja tätä varten eduskunta viime kaudella päätti perustaa parlamentaarisen valvontaelimen, johon on kattavasti koottu eduskunnan eri puolueet. Ikään kuin tämän tiedustelutoiminnan yläpuolella kulkevat kansalaisten viestintäsalaisuuden suoja ja perus- ja ihmisoikeudet, jotka ovat myös tunnusmerkkejä länsimaisille demokratioille. Maailmasta löytyy maita, joissa viranomaiset eivät niinkään ehkä välitä kansalaisten mielipiteistä saatikka valvonnasta, mutta länsimaisuuteen, tähän oikeusvaltioperiaatteeeseen, kuuluu vahvasti se, että myös tiedusteluviranomaisten toimintaa valvotaan. Suomessa tähän valvontaan osallistuu parlamentaarisen valvonnan lisäksi tiedusteluvalvontavaltuutettu ja muita viranomaisvaltuutettuja, oikeuskansleri, oikeusasiamies ja niin edelleen, sisäiset valvonnat myös mukaan laskettuna.

Mutta olennaista on luonnollisesti se, mitä tiedustelutoiminnasta sitten myös julkisesti keskustellaan. Tähän kysymykseen sanoisin, että tärkeää on, että säilytämme myös parlamentin kiinnostuksen tiedustelutoimintaan, koska ihmisiä se kiinnostaa. Meidän on pakko ja välttämätöntä kuvata myös ulospäin kansalaisillemme sitä, mitä tämä tiedustelutoiminta tarkoittaa, ja taas toisaalta, mitä se ei tarkoita. Suomessa ei suoriteta massavalvontaa eikä jokainen ihminen joudu tiedustelumenetelmien kohteeksi, vaan tiedustelumenetelmät pyritään rajaamaan hyvin tarkkarajaisesti ja kohdennetusti. Se on tärkeää myös resurssien tehokkaan käytön näkökulmasta. Mutta me voimme keskustella tässä salissa muun muassa tiedustelutoiminnan oikeudellisesta asemasta, siitä, millä tavalla ihmiset kokevat tämän tiedustelutoiminnan välttämättömyyden, ja tämä aika kuvaa hyvin sitä, niin kuin omassa puheenvuorossani lopussa totesin, kuinka tärkeän lainsäädännön viime kaudella eduskunta tähän tasavaltaan säati.

Myös perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen: Viestintäsalaisuuden suoja on sellainen keskustelunaihe, joka jokaisessa länsimaassa, jossa tiedustelutoimintaa harjoitetaan, aika ajoin nousee eri yhteyksissä myös keskusteluun. Valitettavasti se nousee myös epäonnistuneessa tiedustelutoiminnassa, vaikkapa joitain vuosikymmeniä tai vuosia sitten olleissa tilanteissa, joissa vaikkapa eri maiden, niitä nyt lukematta, omaan tiedustelutoimintaan on kohdistunut kritiikkiä. Sen takia on tärkeää, että Suomessa tämä tiedustelukulttuuri rakentuu vahvaksi nimenomaan oikeusvaltioperiaatteen näkökulmasta ja kansalaiset voivat antaa meidän viranomaisille täyden tuen siinä, [Puhemies koputtaa] kun viranomaiset pyrkivät suojaamaan kansallista turvallisuutta ja tämän yhteiskunnan vakautta ja koskemattomuutta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 13/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kasvinterveyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 287/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 24/2022 vp

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 287/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 283/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 25/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 25/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.47 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kun näistä elintarvikeasioista nyt käydään keskustelua, niin on tietysti aina huomioitava ja tärkeätä, että meillä kotimaisuusaste säilyy. Se on jo huoltovarmuuden, ja muunkin, kannalta hirveän tärkeätä. Toivon, että sitä korostetaan ja taataan, että meillä on kotimaista ja turvallista ruokaa. Meillä on puhtaat pellot ja puhtaat vedet, mitä viljellä. Toivon, että tämä muistetaan jatkossakin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, poissa. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

15.47 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Esityksessä todellakin ehdotetaan muutettavaksi elintarvikemarkkinalakia. Laki on varmasti ihan paikallaan, mutta tahdon sanoa muutaman mahdollisen epäkohdan, mikä minua tässä laissa pohditutti.

Olen aina kantanut suurta huolta pk-yritysten tulevaisuudesta ja kannan edelleen. Minä ainakin tulen aina kannustamaan perustamaan uusia yrityksiä, joilla on hyvä liikeidea ja ennen kaikkea tuotteita markkinoida kuluttajille. Valiokunnan saamien kriittisten lausuntojen mukaan asia kiteytyy aika hyvin. Luen tässä muutamasta lausunnosta muutaman kohdan.

Arvoisa herra puhemies! Nykyisen lain toimivuutta arvioidaan uudelleen vasta sitten, kun edellisten lainmuutosten vaikutuksista on riittävästi tietoa. Eräs liitto tunnistaa palautuksiin, jäljempänä palautusoikeuksiin, liittyvät ongelmat ja ymmärtää sinänsä lakiehdotuksen taustalla olevan ajatuksen. He kuitenkin vastustavat palautusoikeuden yksiselitteistä kieltämistä, koska tämänkaltaisen kilpailun rajoittamisesta kärsivät erityisesti vain pienet ja keski-suuret yritykset. Hyötyjinä ovat alan suuret toimijat ja tuontituotteiden tuojat. Hallituksen hyvää tarkoittava ajatus kääntyy itseään vastaan, kun toimiala keskittyy harvempien suuryritysten käsiin. He myös katsovat, että palautusoikeuden käyttäminen on yksittäisessä tilanteessa ymmärrettävää ja hyväksyttävää. Tällainen tilanne voi hyvin olla esimerkiksi uutuus- ja/tai sesonkituotteiden kohdalla, kun ei ostaja eikä myyjä voi olla varma

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

siitä, miten kuluttajat näihin tuotteisiin reagoivat, samoin silloin, kun uusi yritys pyrkii markkinoille.

Tahdon myös mainita, että K-ruokakaupat ovat pientuottajille merkittävä kauppakumppani, sillä paikalliset K-kauppiat ostavat tuotteita suoraan tuottajilta kauppansa valikoimiin. K-ruokakaupoissa on Suomen laajin paikallistuotteiden valikoima, yhteensä noin 50 000—60 000 lähituotetta.

Tuotteiden palautusten ehdotonta kieltä en oikein voisi ymmärtää. Ehdoton palautuskielto puuttuu vakavalla ja merkittävällä tavalla yritysten väliseen sopimus- ja kilpailupauteen eikä olisi pitkällä tähtäyksellä välttämättä tuottajan tai valmistajankaan edun mukaista. Ehdoton palautuskielto vaikuttaisi todennäköisesti tuotteiden tilausmääriin, tilausrytmiin, kuluttajahintoihin ja hankintahintoihin. Palautusten kieltäminen vähentäisi todennäköisesti ruokakauppojen halukkuutta ottaa valikoimiinsa uusia tuotteita pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä, pienentäisi menekkiriskiä sekä tuotteiden, kuten juuri mainittujen uutuuksien ja sesonkituotteiden, tilausmääriä ja lisäisi korotuspaineita kuluttajahintoihin. Lopputuloksena pientoimittajien kynnys saada tuotteita kaupan hyllylle nousisi selvästi.

Tässä muutamia mielestäni aivan konkreettisia uhkakuvia elintarvikemarkkinalaista, jotka pitää oikeasti ottaa vakavasti.

Arvoisa herra puhemies! Loppuun tahdon sanoa valiokunnan mietinnön kohdan, joka koskee juuri nimenomaan näitä kaupan palautuksia ja esimerkiksi uusien tuotteiden tuleamista kaupalle: ”Palautuskiellosta poikkeaminen voi yleisperusteluissa kuvatulla tavalla kuitenkin olla tavarantoimittajan näkökulmasta tarpeen silloin, kun kyse on joko kokonaan uudesta innovatiivisesta tuotteesta tai kyseisellä alueella uuden yrittäjän tuotteesta, jonka markkinoille pääsyn palautuskiellon soveltaminen voisi estää. Tavarantoimittaja voi tällaisessa tilanteessa olla valmis tarjoamaan tuotettaan myyntiin alkuvaiheessa tavantomaista heikommilla sopimusehdoilla ja kantamaan riskin tuotteen ennakoitua heikommasta menekistä ja mahdollisesta hävikistä. Taustalla voi tällaisessa tilanteessa olla myös tavarantoimittajan oma määräaikainen kampanja tuotteen menekin edistämiseksi ja tarve varmistaa täyden hyödyn saaminen tuotteen markkinointiin käytettävistä kustannuksista.” Mielestäni tuolla kappaleella pystyy elämään tässä tapauksessa, ja lausunnoissa nousseet todella asialliset ja ennen kaikkea tärkeät huolet on osaltaan huomioitu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

15.50 Anne Kalmari kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelypuheenvuoro hieman myöhässä:

Tosiaankin käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinain muuttamisesta. Esityksen tarkoitus on se, että edistetään elintarvikemarkkinoiden toimivuutta ja turvataan elintarvikeketjussa heikoimmassa asemassa olevien toimijoiden asemaa rajaamalla maksuaikoja ja kieltämällä maksuttomat palautukset sekä selkeytetään elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviä ja toimintaa.

Elintarvikemarkkinalakia muutettiin viimeksi vuonna 21. Vaikka muutoksesta on kulu-
nut vain vähän aikaa, on tilanne maailmalla ja elintarvikemarkkinoilla muuttunut sen jäl-
keen merkittävästi. Maatalouden kannattavuus on heikentynyt voimakkaasti vuoden 21
poikkeuksellisen heikon sadon ja Venäjän aloittaman hyökkäyssodan seurauksena. Maata-
louden kannattavuuskriisin ratkaisu vaatii laajasti toimia koko elintarvikeketjussa. Laa-
jemmat kilpailu- ja elintarvikemarkkinainsäädännön muutokset vaativat vielä lisäselvi-

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

tyksiä, joiden tekemistä maa- ja metsätalousvaliokunta kiirehtii. Parhaillaan selvitetään muun muassa kustannusindeksin käyttöönottoa siten, että tuotantopanosten hintojen muutokset välittyisivät nopeammin myös tuottajahintoihin. Valiokunta katsoo, että esitykset lainsäädännön muuttamiseksi tulee saattaa eduskunnan käsiteltäviksi vuoden 24 loppuun mennessä.

Elintarvikemarkkinalakiin on hallituksen esityksessä esitetty sellaisia muutoksia, jotka on mahdollista toteuttaa nopeassa aikataulussa. Nyt esitetyt muutokset liittyvät tavarantoimittajien ja ostajien välisiin maksuaikoihin ja ostajan mahdollisuuteen palauttaa myymättä jääneitä tuotteita ilman maksua. Tarkoituksena on parantaa tavarantoimittajista erityisesti viljelijöiden sekä pienten ja keski suurten elintarvikeyritysten asemaa markkinoilla. Mutta kuten edustaja Lundén tässä hyvin nosti, on tilanteita, jolloin tämä voisi kääntyä toisin päin, jollemme olisi valiokunnassa yhteisymmärryksessä lisänneet uusien tuotteitten klausuulia tähän lakiin. [Mikko Lundén: Hyvä!]

Hallituksen esityksessä maataloustuotteitten ja elintarvikkeitten maksuaikoja esitetään lyhennettäväksi yleisesti 30 päivästä 14 päivään ja muiden kuin pilaantuvien tuotteitten osalta 60 päivästä 30 päivään. Pidemmistä maksuajoista on kuitenkin mahdollista sopia tavarantoimittajien aloitteesta. Kauppatapadirektiivin mukaan maksun voi myös tehdä useammassa erässä tavarantoimittajien lähettämien laskujen perusteella. Mutta tarkoituksena siis on, että elintarvikkeitten toimittajat eivät toimi enää pankkina kauppaketjujen tukku-reille.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myymättä jääneiden maataloustuotteitten tai elintarvikkeitten palauttamista koskevaa ehdotonta kieltoa: voimassa olevan elintarvikemarkkinalain 2 f §:n muuttamista siten, ettei siinä säädetystä palautuskiellosta ole mahdollista poiketa tavarantoimittajan ja ostajan välisellä sopimuksella. Palautuksia koskevalla muutoksella siirretään vastuuta aiempaa enemmän ostajan kannettavaksi, mitä valiokunta pitää yleisesti ottaen tarkoituksenmukaisena. Valiokunta katsoo, että joissakin tilanteissa palautuskiellosta poikkeaminen voi kuitenkin olla myös tavarantoimittajan näkökulmasta perusteltua. Tällainen tilanne voi olla silloin, kun kyse on joko kokonaan uudesta innovatiivisesta tuotteesta tai kyseisellä alueella uuden yrittäjän tuotteesta, jonka markkinoille pääsyn palautuskiellon soveltaminen voisi estää. Valiokunta esittää lain 2 f §:ään uutta 2 momenttia, joka mahdollistaa poikkeamisen palautuskiellosta tavarantoimittajan aloitteesta kolmen kuukauden ajan, kun kyse on tuotteesta, joka ei aiemmin ole ollut tavarantoimittajan valikoimassa.

Elintarvikemarkkinalakiin lisätään elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviin markkinoiden seuraaminen. Valtuutettu seuraa jo nyt käytännössä markkinoita, mutta ongelmana on, että valtuutetulla ei ole oikeutta saada markkinaosapuolilta tietoja, jotka liittyvät yleisemmin markkinoiden toimivuuden tai markkinaolosuhteiden selvittämiseen. Valiokunta katsoo, että markkinoita koskevia tilastotietoja tulee olla tarjolla kattavasti ja ajantasaisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, että elintarvikemarkkinoiden toimivuutta koskevien tietojen nykyistä laajempaa keräämistä ja tilastointia selvitetään ja lainsäädäntöä tarvittaessa muutetaan tältä osin. Markkinoita koskevien tietojen saatavuus on tärkeää, jotta elintarvikemarkkinalakiin tehtävien muutosten vaikutuksia voidaan seurata. Valiokunta katsoo, että lainsäädännön muutoksia tulee seurata erityisesti sen varmistamiseksi, ettei muutoksista aiheudu niiden tavoitteiden vastaisia vaikutuksia esimerkiksi sitä kautta, että ostajat alkavat suosia ulkomaisia tavarantoimittajia.

Arvoisa puhemies! Valiokunta ehdottaa kolmea lausumaa:

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

”1) Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee esityksen kilpailu- ja elintarvikemarkkinalainsäädännön muuttamisesta siten, että markkinamuutosten välittymistä elintarvikeketjussa voidaan vahvistaa esimerkiksi kustannusindeksin ja hinnoittelujaksojen lyhentämisen avulla, ja antaa tätä koskevan esityksen eduskunnalle vuoden 24 loppuun mennessä.

2) Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää keinoja parantaa elintarvikemarkkinoita koskevien tietojen saatavuutta ja valmistelee tarpeelliset muutokset tietojen keruuta ja käsittelyä koskevaan lainsäädäntöön siten, että esitys annetaan eduskunnalle vuoden 2024 loppuun mennessä.

3) Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa ja arvioi elintarvikemarkkinalain ja siihen tehtyjen muutosten käytännön soveltamista ja vaikutuksia suhteessa lainsäädännölle asetettuihin tavoitteisiin sekä antaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle asiasta selvityksen kahden vuoden kuluttua elintarvikemarkkinalain muutosten voimaantulosta.”

Tämä mietintö oli yksimielinen valiokunnassa. Kiitän erittäin hyvästä ja asiantuntevasta keskustelusta, jota tänäänkin täällä on saatu kuulla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

15.57 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Elintarvikemarkkinalain uudistaminen tulee tarpeeseen, ja kuten tässä kollegat ovat jo väkevästi todistaneet, tämän lain ajankohta on hyvä, mutta tarvitsemme tietysti myös jatkossa lisää uudistuksia. Nostan täältä yhden mielestäni perustellun muokkauksen, jonka valiokunta on tehnyt nimenomaan tähän palautuskieltoon liittyen uusien tuotteiden osalta: että on säilytetty poikkeus, jolla voidaan sitten mahdollistaa nimenomaan uusien tuotteiden osalta se, että markkinoille pääsy ei siitä vaikeudu.

Valiokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Kalmari kertoi tuossa tiivistetysti hyvin myös noista lausumista. Ne ovat perusteltuja. Tämä lainuudistus on tärkeää ottaa myös siten, että tämä on ensiaskel elintarvikemarkkinalain ja elintarvikemarkkinoiden uudistamisessa Suomessa. Meillä täytyy olla tässä maassa reilumpi malli, jossa kauppa, teollisuus ja tuottajat ovat tasaveroisemmassa asemassa kuin ne tällä hetkellä ovat. Tällä hetkellä nimenomaan esimerkiksi ruuantuottajien osalta kilpailutilanne on sen kaltainen, että ei ole juurikaan muita vaihtoehtoja kuin myydä näille kahdelle tai kolmelle suurelle, ja tämä on meillä se ongelma. Meidän pitäisi saada päivittäistavarakauppaan enemmän kilpailua, ja toivon, että seuraava hallitus pohtii keinoja, kuinka tämä voitaisiin tässä maassa toteuttaa.

Ennen muuta ruuantuottajien osalta kysymys on myös huoltovarmuudesta. Me olemme nähneet näitä kriisejä ympärillämme — ensin koronakriisin, nyt sodan Euroopassa — ja se, että meillä on kotimaista ruuantuotantoa ja kotimaista ruokaa, on isosti myös huoltovarmuuskysymys.

Puhemies! Korostan vielä sitä, että toivon seuraavan hallituksen ja eduskunnan pohtivan, kuinka kilpailua voitaisiin päivittäistavaramarkkinoilla lisätä ja kuinka voisimme muodostaa reilumman mallin siten, että kauppa, teollisuus ja tuottajat olisivat tasaveroisemmassa asemassa neuvottelemassa siitä, kuinka paljon kellekin jää viivan alle. On tärkeää, että turvaamme kotimaisen ruuantuotannon myös tulevaisuudessa, ja kaupalla on tässä iso rooli.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.59 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja tuossa puhuikin ansiokkaasti alkuperämaista ja näistä, mistä ne ruuat aina tulevat. Hän on aikaisemminkin nostanut esille tätä asiaa, mikä on kotimaista ruokaa ja mikä ei ole kotimaista ruokaa. Näkeekö puheenjohtaja, että tällä lailla on nyt iso merkitys jatkossa tässä? Jos ilmoitetaan, minkämaalaista tai mistä tullutta vaikka salaatti on, niin onko sillä merkitystä? Ja myös haluaisin kysyä puheenjohtajalta, onko nyt arvonlisäverokeskustelua käyty valiokunnassa. Onko sitä arvonlisäveroa mahdollista suomalaisilta ruuilta pudottaa alaspäin? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

16.00 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Oikein hyviä kysymyksiä. Tämä laki ei suoranaisesti vaikuta pakkausmerkintöihin. Tämä on oikeastaan lainsäädäntö halpuuttamisesta reiluuttamiseen — sillä tiellä — mutta kuten edustaja Könttä tuossa totesi, vielä silläkin polulla on toimia tehtävänä.

Tähän merkintäasiaan aion palata, sillä olen pyytänyt selvityksen sekä Avainlipun käytön myöntäjiltä että Ruokavirastolta siitä, miten kuluttajien harhaanjohtaminen saataisiin lopetettua. Nyt meidän täytyy tehdä muutoksia sinne, jos näin suurta sumuttamista on, että markkinoidaan kotimaisina esimerkiksi salaatteja, jotka on vain pesty Suomessa, tai lihaa, joka on vain leikattu Suomessa, tai kalaa, joka tulee muualta ja lähinnä pakataan Suomessa, ehkä menee savukoneen läpi. Se ei vielä mielestäni saisi tehdä ruokaa suomalaiseksi, ja tähän meidän on puututtava tulevaisuudessa.

Arvonlisäverokeskustelu on varmasti sitten ihan seuraavan hallituksen pöydällä — se, miten minkäkin arvonlisäveroja ajatellaan nostaa tai laskea — mutta itse haluaisin kuitenkin, että ruoka ja lääkkeet ovat sellaisia välttämättömyyshyödykkeitä, että niitten arvonlisäveroa ei missään tapauksessa ainakaan nostettaisi. Itse soisin näkeväni niillä vaikkapa alemmankin tason.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 283/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 10 §:n muuttamisesta sekä veropohjan rapautumisen ja voitonsiirron estämiseksi verosopimuksiin toteuttavista toimenpiteistä tehdyn monenvälisen yleissopimuksen 9 artiklaan tehdyn varauman peruuttamisesta ja ilmoitusten antamisesta

Hallituksen esitys HE 279/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 38/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 279/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Lakialoite laiksi työaikalain muuttamisesta

Lakialoite LA 45/2022 vp Jari Myllykoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Myllykoski poissa. Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.02 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Kyseessä on edustaja Myllykosken lakialoite työaikalain muuttamiseksi. Toimilla tehostettaisiin työaikalain noudattamista ja valvontaa sekä puututtaisiin nykyistä selkeämmin harmaaseen ylityöhön, joka voi johtua muun muassa niin sanotun työaikaleikkurin käytöstä, työtuntien työaikakirjanpitoon merkitsemättä jättämisestä, työaikalain mukaisten enimmäistyöaikojen ylittymisestä tai työntekijän liiallisesta työmäärästä.

Kuten edustaja Myllykosken aloitteessa tuodaan esiin, saldoliukumia käytetään työpaikoilla laajasti, jotta työt saadaan tehtyä, mutta tosiasiallinen työajan tasaaminen toteutuu vaihtelevasti. Saldoleikkurin viuhuessa työntekijä jää ilman minkäänlaista korvausta. Palkallinen loma tai rahallinen korvaus sisältäen mahdolliset ylityökorvaukset jää saamatta tehdystä työstä. Työnantajalla ei ole nykyisin lakiin perustuvaa velvollisuutta varmistaa, että työntekijä pystyy tosiasiallisesti tasaamaan työaikansa käyttämällä yli meneviä työtunteja vapaina.

Työhyvinvointi on merkittävä sekä inhimillinen että taloudellinen kysymys. Sairauspoissaolojen, työtapaturmien ja työkyvyttömyyseläkkeiden kustannukset ovat Ammattiliitto Pron laskelmien mukaan kymmenen miljardin kustannusten tasolla vuosittain. Puhutaan siis merkittävästä summasta.

Suomalainen työelämä on monille jatkuvan kiireen ja stressin värittämää, ja uupumiseen on puututtava Suomessa ponnekkaammin. Eläketurvakeskus on jo vuonna 2020 kertonut, että mielenterveysongelmat ovat yleisin syy työkyvyttömyyseläkkeelle jäämiseen. Työaikaleikkurin kaltaiset toimet uhkaavat pahentaa tätä kehityskulkua. Työnantajan sitouttaminen työntekijöiden hyvinvointiin ja työlainsäädännön ehdottomaan noudattamiseen on välttämätöntä muutenkin mutta aivan erityisesti nyt työvoimapulan aikana.

Jaksamisen lisäksi haluan nostaa esiin, että työntekijöiden ansiotasoonkaan ei saa muodostua mitään lovia, ei heikoin perustein tai muutenkaan. Palkansaajien reaaliensiot laskivat vuonna 2022, siis viime vuonna, yhteensä 4,4 prosenttia, ja viimeksi reaaliensiot laskivat enemmän vuonna 1957, siis yli 60 vuotta sitten. Inflaation laukatessa ymmärränkin hyvin tällä hetkellä käytäviä työtaisteluita. Luonnollisesti työntekijäpuoli ei halua luopua palkankorotustavoitteestaan, kun inflaatio on syönyt ostovoiman ja jollain pitäisi elää.

Tässä lakialoitteessa edustaja Myllykoski ehdottaa, että työnantajan huolehtimisvelvoitetta tarkennettaisiin niin, että työaikalaki puuttuisi nykyistä selkeämmin niin kutsuttuun harmaaseen ylityöhön. Sääntely selkeyttäisi työnantajan olemassa olevia velvoitteita. Näin

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

voitaisiin varmistua siitä, että työnantaja käytännössä järjestää työn siten, että työntekijä kykenee suoriutumaan työtehtävistään työaikalain ja työehtosopimuksen toteutumisen turvaavalla tavalla. Työaikalain ja huolehtimisvelvoitteiden laiminlyönnin sakkorangaistus olisi oikea signaali työnantajalle, ja se selkeyttäisi nykytilannetta, jossa lainsäädäntö on puutteellinen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

11. Lakialoite laiksi asumisoikeusasunnoista annetun lain 33 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 58/2022 vp Pia Lohikoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.07 Pia Lohikoski vas (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa on kyse omasta lakialoitteestani asumisoikeusasunnoista annetun lain 33 §:n muuttamisesta.

Asumisoikeusasuntojen tarkoituksena on tarjota kohtuuhintaista asumista markkinaehtoista vuokraa edullisemmin. Erityisesti pääkaupunkiseudulla asumisen hinta on karannut käsistä. Hintakehitystä on tällä hetkellä vaikea ennustaa muun muassa korkoympäristön muutosten vuoksi. Hintakehityksen ei kuitenkaan saa antaa tuhota asumisoikeusasuntojen ideaa ja kohtuuhintaisuuden periaatetta. Tämä voidaan varmistaa pienellä lainkohdan tarkistuksella. Lakialoitteeni mukaisella aso-lain muutoksella pyritään varmistamaan kohtuuhintaisuuden periaatteen toteutuminen myös käytännössä, ei vain paperilla.

Lakimuutoksella vahvistettaisiin kohtuuhintaisuuden periaatetta säätämällä asumisoikeusasuntojen käyttövastikkeiden määräytymisperuste siten, ettei käyttövastike saisi olla vastaavalla sijainnilla olevia ARA-vuokrahuoneistoista perittäviä vuokria korkeampi. Asumisoikeusasuntopolitiikkaan liittyvä omakustannusperiaate toimisi näin jatkossa myös käytännössä. Suomeksi sanottuna lakia muutettaisiin siis niin, ettei käyttövastike saisi olla vastaavalla sijainnilla olevia ARA-vuokria korkeampi — nykyiselläänhän niitä verrataan usein markkinavuokriin, jotka ovat erittäin korkeita. Nykyisessä tilanteessa markkinaehtoinen rakentaminen aso-talon lähellä saattaakin valitettavasti nostaa käyttökustannuksia kohtuuttomasti, koska vertailukohde on väärä. Markkinoita ei saa päästää määrittämään kohtuullista hintaa, koska kaupungeissa tämä tarkoittaisi koko järjestelmän vesittymistä.

Asumisoikeusjärjestelmän vahvuus on siinä, että se mahdollistaa monille kohtuuhintaisen asumisen ilman tarvetta jättilainoihin. Nykyisen koronnousun myötä järjestelmän toi-

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

mivuus on vieläkin tärkeämpi varmistaa. Tämä on erityisen tärkeää myös asuinalueiden eriytymisen estämiseksi. Lisäksi asumisoikeusasumisella saa turvan, ettei koti lähde alta esimerkiksi omistajan yhtäkkisten myyntihalojen vuoksi. Aso-järjestelmässä on paljon hyvää, ja siksi nähdäkseni on tarvetta viilata myös tämä pykälä kuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.10 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Lohikoski on varmasti perehtynyt hyvin tähän aloitteeseen, kun hän on tehnyt tämän. Mutta haluaisin nostaa asumisesta esille myös sen, että nyt Suomessa kuitenkin on asuntoja, mutta niitä on aika paljon tyhjillään. Tuolla maaseudulla kun miettii ja katselee, niin siellä on paljon tyhjillään olevia asuntoja, ja voisi samalla miettiä sitäkin, mitenkä saataisiin sinne niitä asukkaita. Kiinteistövero voitaisiin helpottaa ja tehdä vähän muitakin helpotuksia, vaikka näitä verohelpotuksia, kun lähdetään tuonne maaseudulle töihin ja edemmäksi. Tosiaan olisi ihan hyvä, että nekin saataisiin käyttöön.

Ihan mielenkiintoinen aloite, minkä edustaja oli tässä tehnyt.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

12. Lakialoite laiksi ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 64/2022 vp Jari Myllykoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Myllykoski poissa. Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.11 Pia Lohikoski vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Puhun nyt vaihteen vuoksi täältä omalta paikaltani. Kyseessä on siis edustaja Myllykosken lakialoite, jossa ehdotetaan säädettäväksi laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta. Laki vastaisi sisällöltään covid-19-epidemian aikana ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia. Tämä on siis jo kertaalleen testattu ja hyväksi havaittu.

Kuten edustaja Myllykosken aloitteessa tuodaan esiin, kun pahimmasta koronakriisistä päästiin yli, seuraavana meillä olikin vastassa jo energiakriisi. Hallitus on tukenut kotitalouksia pahimman yli, jotta energian hintojen nousu ei uhkasi tavallisten ihmisten toimeentuloa. Myös ulosottoon on tehty määräaikaista muutoksia, ja esimerkiksi ulosoton suojaosaa on nostettu takuueläkkeen tasolle vuodeksi 23 ja vapaakuukausia on lisätty. Näitä muutoksia on perusteltu kriisien lisäksi laajemmalla inflaatiokehityksellä.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

Tässä lakialoitteessa esitetään toimenpiteitä, joilla voidaan tukea erityisesti ulosoton vuoksi haavoittuvaisessa taloudellisessa asemassa olevia kotitalouksia. Ulosottokaarta ehdotetaan muutettavaksi Myllykosken aloitteessa siten, että säädetään ulosottomenettelyn keventämisestä, rajoittamisesta ja täytäntöönpanon lykkäämisestä.

Väliaikaisella lailla velalliselle tulisi mahdollisuus hakea vapaakuukautta, vaikka ulosmittaus ei olisi kestänyt yhtäjaksoisesti vielä vuotta tai lähes vuotta. Lisäksi velalliselle voitaisiin myöntää lisää maksuaikaa ja säädetäisiin ulosmittauksen määrän rajoittamisesta, mikäli henkilön maksukyky on olennaisesti heikentynyt. Myös häätöjen täytäntöönpanoa tai muuttopäivää voitaisiin lykätä. Tämä olisi erittäin tärkeää myös asunnottomuuden torjumisen näkökulmasta.

Ulosottokaarta muutettiin siis väliaikaisesti vastaavalla tavalla koronaepidemian aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien helpottamiseksi ja niiden kohtuuttomien seurausten estämiseksi vuonna 2020. Nämä muutokset olisi syytä ottaa jälleen määräaikaisina käyttöön energiakriisin vaikutusten lievittämiseksi. Ylivelkaantuneiden tilanteen helpottaminen on ollut niin edustaja Myllykosken kuin koko vasemmistoliiton eduskuntaryhmän tärkeä ja pitkäaikainen tavoite. On ollut ilo huomata, että esimerkiksi maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisaikojen lyhentäminen löysi lopulta laajan parlamentaarisen tuen, ja sen voimaantulo toi helpotuksen lähes 20 000 ihmisen arkeen.

Nyt käsitellyssä oleva lakialoite on saanut laajasti tukea eri puolueista, ja olisi hienoa, jos voisimme vielä tällä kaudella yrittää saada tämän asian eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

13. Lakialoite laeiksi työsopimuslain, työturvallisuuslain ja työaikalain muuttamisesta

Lakialoite LA 76/2022 vp Pia Lohikoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsitellyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.15 **Pia Lohikoski vas** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kyseessä on oma lakialoitteeni laiksi työsopimuslain, työturvallisuuslain ja työaikalain muuttamisesta. Kyse on siis siitä, että työntekijän oikeus etätyöhön tulisi tunnistaa lainsäädännössä. Lainsäädäntömme on päivitettävä vastaamaan muuttunutta työelämää. Etätyön tekeminen on lisääntynyt merkittävästi muutenkin mutta aivan erityisesti korona-ajan myötä, mutta työ-

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

lainsäädäntömme ei edelleenkään tunnista riittävästi etätyön konseptia. Ihmisten mahdollisuus tehdä etätyötä olisi turvattava laissa silloin, kun se soveltuu työpaikkaan.

Nyt käsittelyssä olevassa lakialoitteessa esitetään, että lainsäädäntöön lisättäisiin säännös työntekijän oikeudesta etätyöhön ja sen määritelmän yhteyteen kirjattaisiin työntekijän oikeus myös osittaiseen etätyöhön silloin, jos työtehtävät sen sallivat. Kaikki työtehtävät eivät toki sovellu etätyöhön. Korona-ajan ja toisaalta teknologisen kehityksen myötä kuitenkin jopa lähes kokonaan etänä tehtävät työt ovat lisääntyneet. Kodista on tullut monille ainakin osittainen toimisto.

Lakialoitteessa vaaditaan etätyön määrittelyn lisäksi myös tarkennuksia työnantajan huolehtimisvelvoitteisiin. Tarkennuksilla varmistettaisiin esimerkiksi tarvittavat työvälineet sekä työn kuormittavuuden arviointi etätyössä. Näin selkeytettäisiin työnantajan työturvallisuusvelvoitteita silloin, kun työ tehdään työpaikan ulkopuolella. Meidän tuleekin ennaltaehkäistä paremmin työtapaturmien ja ammattitautien syntymistä etätyössä. Etätyön mainitseminen sääntelyssä erikseen antaisi tärkeän signaalin työnantajalle, ettei työturvallisuusasioissa voida lepuilla, vaikka työtä tehtäisiinkin työpaikan ulkopuolella.

Etätyö tarjoaa työntekijälle myös mahdollisuuksia edistää omaa jaksamistaan ja esimerkiksi yhdistää työ ja perhe eri paikkakunnilla silloin, jos tämä on hänen itsensä valittavissa. Kunhan työnantajalle ei koidu tästä aiheutonta haittaa, oikeuden etätyöhön tulisi olla lähtökohtana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

14. Valtioneuvoston selonteko pohjoismaisista rajaesteistä

Valtioneuvoston selonteko VNS 11/2022 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 14/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 2.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

15. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2021

Kertomus K 9/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 38/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 2.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 159/2022 vp

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 255/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 36/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 2.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelu-yhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 303/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 23/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 2.2.2023 pidettävään täysistuntoon.

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 2.2.2023 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.18.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen